

PENSAR AMB EL CINEMA

CIUTADANIA - PRIMÀRIA

Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania

Aquests materials són una aportació del Grup IREF a l'educació pel desenvolupament personal i la ciutadania. El projecte Filosofia 3/18 assumeix les competències cíviques i integra tots els objectius d'aquesta matèria de manera explícita:

Aprendre a ser i actuar de manera autònoma és una de les fites del projecte que facilita l'autoconeixement, propicia l'autocorrecció i estimula l'autoestima.

Aprendre a conviure s'exercita a través de la comunitat de recerca, usant el diàleg com a mitjà i afavorint conductes tolerants i respectuoses.

Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global es converteix en una pràctica, en una experiència d'aula, on compartim la diversitat d'idees i creences dins un marc de pluralitat i convertint les diferències en oportunitats.

CONTINGUTS	PEL·LÍCULES
Identitat i autonomia	L'ILLA DE NIM
Convivència i valors cívics	ANTZ
Pertinença i ciutadania	HERMAN

A l'etapa de primària es pretén que l'educació per a la ciutadania responsable i compromesa amb la pròpia realitat es projecti cap a àmbits de ciutadania a partir d'experiències de participació significatives i properes, de manera que aquesta nova perspectiva d'entendre el món acabi incidint en la pròpia realitat i contribueixi a canviar percepcions, actituds i prejudicis.

Cinema i educació

El cinema no és sols un gran muntatge tècnic i estètic o un pur espectacle de diumenge a la tarda, és també una indústria potent i un mitjà generador de valors. Genera valors tant pel que fa al fons com per la forma: reproduceix móns, ens fa de mirall de realitats que, de vegades, no veuríem dins del món més purament convencional i, d'altres, des de perspectives més trencadores, més crítiques.

Treballar el i en cinema és ja en si mateix una tasca que té a veure amb les valoracions del fet filmic, què som capaços de fer, de com ens deixem convèncer o persuadir per les imatges i pels missatges. Cal fer capaços els nostres estudiants de captar la ideologització en tant que mitjà i en tant que espectacle.

Certament es pot dir molt sobre l'efecte dels mitjans de comunicació entre els joves, però no tot és negatiu. Alguns autors han relacionat el desenvolupament de la democràcia occidental amb la presència d'aquests mitjans. I en certa mesura deu ser cert, ja que en els països autoritaris les mitjans són fortament censurats.

L'impacte del cinema és clarament un fet si ens fixem en la configuració i construcció social i personal dels valors. Moltes de les conquestes socials o dels debats ideològics han vingut donades per la repercusió de certes propostes en el món del cinema. Pensem en certs tractaments sobre l'homosexualitat (*Philadelphia*) i, darrerament, sobre temes d'avortament, eutanàsia (*Mar adentro*, *Million dolar Baby*) o immigració (*Negocios ocultos*), per posar uns pocs exemples. On hi hagi un director valent i amb coses a dir, el seu missatge té un pes específic clau i és educatiu fora i dins de l'escola.

Les pel·lícules plantegen interpretacions divergents i posen a l'abast del grup una eina potentíssima per a l'intercanvi d'opinions.

Preguntar, escoltar i dialogar són tres verbs lligats a la comunicació efectiva i afectiva.

Pel que fa a la comunicació efectiva

Seguim el Decret 142/2007 DOGC núm. 4915:

Competències pròpies de l'àrea

L'àrea d'educació per al desenvolupament personal i la ciutadania contribueix al desenvolupament de les competències bàsiques però, de manera especial i directa, a desenvolupar la competència *social i ciutadana*, ja que

- propicia l'adquisició d'habilitats per viure en societat i exercir la ciutadania democràtica;
- afavoreix la universalització de les pròpies aspiracions i drets per a tots els homes i dones;
- ajuda a generar valors com la cooperació, la solidaritat, el compromís i la participació;
- valora la conquesta dels drets humans;
- rebutja els conflictes entre grups humans i les situacions d'injustícia.

L'assumpció dels hàbits cívics per mitjà de la seva pràctica, afavoreix l'assimilació de destreses per convida i construir, en qualitat de futurs ciutadans i ciutadanes, societats més cohesionades, lliures i equitatives, des d'un sentiment d'identitat compartida.

La competència *d'autonomia i iniciativa personal* també es considera en tant que afavoreix les iniciatives de planificació, presa de decisions, organització i assumpció de responsabilitats. Per mitjà del diàleg i el debat, els infants s'aproximen de forma respectuosa a la diversitat i a la diferència i les valoren de forma crítica. També s'afavoreix l'autonomia i l'autoconfiança en la construcció de projectes personals de vida i en la presa de postures sobre els problemes i les possibles solucions.

La competència *d'aprendre a aprendre* també hi és present, en la mesura que proposa l'estímul de les habilitats socials, impulsa el treball cooperatiu i l'ús sistemàtic de l'argumentació, la qual cosa implica el desenvolupament d'un pensament propi.

La competència *comunicativa lingüística i audiovisual* es promociona en la pràctica sistemàtica del debat i tot el que implica (saber escoltar, exposar i argumentar) i de la gestió de les diverses fonts d'informació per a la construcció del coneixement.

La competència *artística i cultural* hi té sentit, perquè fomenta l'actitud d'estima pel fet cultural, l'empatia per apropar-se a les seves diferents manifestacions i la sensibilitat per comprendre-les i valorar-les amb una actitud oberta i respectuosa. Alhora també requereix posar en funcionament la creativitat per contribuir a la construcció d'un món millor.

Pel que fa a la comunicació afectiva

Continuem el fil argumental del Decret:

Els continguts

L'Educació per al desenvolupament personal i ciutadania engloba tres blocs de continguts que s'interrelacionen:

1. Aprendre a ser i actuar de forma autònoma

"Aprendre a ser i actuar de forma autònoma" implica construir una manera de ser harmònica, conscient i volguda, desenvolupar un pensament autònom, crític i sensible davant de situacions injustes i de les necessitats dels altres, potenciar l'autoregulació de la pròpia conducta i assolir el major grau possible d'autonomia i responsabilitat. Suposa també superar estereotips i reconèixer-se iguals en la diversitat social, cultural o de gènere.

2. Aprendre a conviure

"Aprendre a conviure" comporta desenvolupar els valors fonamentals de la convivència i la resolució positiva dels conflictes amb criteris ètics de justícia; adquirir recursos que orientin vers l'obertura cap als altres de manera altruista i generant sentiments d'afecte i empatia; i superar l'individualisme amb actituds de col·laboració i compromís en la realització de projectes en comú. Suposa també conrear habilitats que ens permetin participar activament en la vida cívica, assumir els valors democràtics, acceptar i practicar normes socials d'acord amb aquests principis, així com conèixer els fonaments i les formes d'organització de l'estat democràtic i

l'exercici de les llibertats en forma de drets i el compliment dels corresponents deures.

3. Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.

"Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global" ha de contribuir al desenvolupament d'actituds per viure de manera sostenible, dins la consciència dels vincles que ens lliguen com a éssers humans i els que ens relacionen amb la natura. Implica responsabilitzar-nos de les conseqüències dels nostres actes i hàbits de la vida quotidiana sobre les condicions futures de la vida humana. També suposa reconèixer-se com a membres d'un grup social i identificar els valors comuns que compartim dins la diversitat.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

El desenvolupament dels continguts no pot reduir-se a la impartició d'una àrea en un curs de l'etapa, sinó que han d'impregnar tot el procés d'aprenentatge al llarg de tots els cicles, incloent-hi l'àmbit de les relacions interpersonals dins el centre docent i el seu entorn. Són molts els aspectes de l'educació per al desenvolupament personal i ciutadania que s'han de treballar progressivament dins de l'acció tutorial i des dels currículums de les diferents àrees, però també és cert que treballar de manera específica, en un curs determinat abans d'acabar l'etapa, els aspectes més fonamentals de l'educació per la ciutadania i els drets humans, pot contribuir a consolidar determinats aprenentatges desenvolupats prèviament.

L'educació per al desenvolupament personal i la ciutadania ha d'esdevenir l'eix vertebrador de l'educació en valors a l'escola, per tal de fomentar, reconèixer i valorar les bones pràctiques i les iniciatives que es proposen des dels diferents àmbits de la comunitat escolar. Ha de promoure també el bon clima escolar i la implicació dels diferents estaments que componen la comunitat educativa en l'objectiu comú d'educar per a ser i conviure, amb el màxim de coherència entre el que es diu i el que es practica en tots els àmbits de la vida escolar.

Cal reconèixer els valors que existeixen en els missatges dels mitjans de comunicació i d'Internet i, tanmateix, mostrar-se crítics davant de la representació de la realitat que ens proporcionen, així com un ús responsable dels mitjans tecnològics i de la informació, identificant els problemes ètics, culturals i socials relacionats amb les TIC i prenent una actitud positiva en la seva utilització, que recolzi l'aprenentatge individual i el col·laboratiu.

En definitiva, l'aprenentatge d'aquesta àrea va més enllà de l'adquisició de coneixements, per centrar-se en les pràctiques escolars que estimulen el pensament crític, la participació i l'assimilació dels valors fonamentals de la societat democràtica, amb l'objectiu de formar futurs ciutadans i ciutadanes responsables i participatius, però també empàtics i solidaris.

OBJECTIUS I CONTINGUTS

L'educació per al desenvolupament personal i la ciutadania a l'educació primària té com a objectius el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma o **Identitat i autonomia**

- Identificació dels trets d'identitat i dels interessos personals i dels altres. Expressió de les emocions pròpies i autoregulació de la conducta, desenvolupant l'autoestima.
- Desenvolupament de les capacitats emocionals i cognitives de presa de decisions, valorant la dignitat, la llibertat i la responsabilitat, així com el desenvolupament de l'autonomia personal.
- Identificació dels propis prejudicis i rebuig de comportaments i actituds discriminatòries (sexistes, de preponderància de la força física i altres condicions personals i socials) en els diferents àmbits relacionals escolars i extraescolars.
- Reconeixement de les diferències de gènere com un element enriquidor de les relacions interpersonals. Valoració de la igualtat de drets d'homes i dones en les famílies i en qualsevol àmbit personal, laboral i social.
- Interpretació crítica de la realitat que ens presenten els mitjans de comunicació, inclòs el llenguatge publicitari, per tal de desenvolupar la capacitat d'elecció responsable.
- Identificació d'actituds i estratègies personals i col·lectives de consum responsable i cura del medi.
- Aplicació de conductes responsables en l'ús de les TIC (autonomia, autocontrol i seguretat).
- Interpretació correcta de les normes de mobilitat viària, tant com a vianants com a usuaris de vehicles amb o sense motor.

Això implica:

- Identificar, acceptar críticament i construir la pròpia identitat, desenvolupant l'autoestima en tots els àmbits de la personalitat.
- Reconèixer l'alteritat des de criteris d'igualtat i identificar les relacions d'interdependència amb els altres. Desenvolupar una actitud favorable a la superació dels prejudicis i contrària a la violència i als comportaments discriminatoris.
- Desenvolupar mecanismes d'autoregulació de les pròpies emocions i de la pròpia conducta, habilitats emocionals i de comunicació assertiva en les relacions personals i de grup, mostrant actituds empàtiques, solidàries i constructives.
- Actuar amb autonomia i responsabilitat en la vida quotidiana i en les relacions de grup, tot elaborant i aplicant valors i normes de convivència.

2. Aprendre a conviure o **Convivència i valors cívics**

- Reconèixer i practicar els valors i normes que afavoreixen la convivència i la relació entre les persones, així com les estratègies de resolució de conflictes des del diàleg i la mediació.
- Reconèixer i sentir la diversitat social, cultural, de gènere i d'orientació

afectiva com un fet enriquidor de la convivència, sabent explicar els propis costums i mostrant respecte pels costums i maneres de viure de cultures diferents a la pròpia i facilitar la incorporació de les nenes i nens nouvinguts a l'entorn sociocultural.

- Conèixer i valorar els drets reconeguts a la persona en la Declaració Universal dels Drets Humans, en la Convenció sobre els Drets de l'Infant, en l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i en la Constitució espanyola.
- Prendre consciència de pertinença a diferents àmbits i grups socials i de les formes de contribuir al seu desenvolupament i la seva millora.

Això implica:

- Valoració de les normes de convivència que han de regular les relacions socials a les famílies i a l'escola, i de la transformació de la seva bona pràctica en hàbits cívics aplicables a d'altres àmbits relacionals.
- Valoració i aplicació del diàleg i la mediació com a instruments per resoldre els problemes de convivència i els conflictes d'interessos en les relacions interpersonals. Desenvolupament de la capacitat d'expressió d'opinions i judicis de forma assertiva.
- Identificació i desenvolupament de sentiments favorables als valors cívics de la societat democràtica (respecte, tolerància, participació, solidaritat, convivència, compromís, justícia, igualtat, llibertat) i aplicació en situacions de convivència dins l'entorn immediat (família, veïnatge, amistats), entre iguals i en les relacions intergeneracionals.
- Identificació dels drets i deures individuals i col·lectius recollits en les declaracions universals, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i la Constitució espanyola. Responsabilitat en l'exercici dels drets i deures que ens corresponen com a membres d'un grup i acceptació de compromisos i assumpció de responsabilitats en activitats de l'entorn.
- Valoració de les administracions (local, autonòmica, estatal, europea) com a garantia dels serveis públics i de la importància de la participació ciutadana en el funcionament de les institucions.
- Identificació de drets i deures que regulen l'ús dels béns comuns i dels serveis públics, aplicant conductes de responsabilitat i preservació en el seu ús.
- Valoració de la participació com un dret i un deure. Identificació i ús dels mecanismes de participació en el funcionament de l'aula i de l'escola, valorant les estratègies de treball en grup implicades.
- Pràctica de normes cíviques i assumpció de rols per mitjà del joc i la simulació.

3. Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global o **Pertinença i ciutadania**

- Conèixer els mecanismes de funcionament de les societats democràtiques i el paper de les administracions en la garantia dels serveis públics. Fomentar iniciatives de participació democràtica i responsable dins del centre, participant activament en activitats fora del centre, com a eina per aprendre a assumir els deures ciutadans i compromisos socials.
- Identificar, analitzar i rebutjar les situacions d'injustícia i discriminació, per raó de gènere, origen o creences, sensibilitzant-se al davant de les

necessitats de les persones i grups més desafavorits. Desenvolupar sentiments d'empatia i actituds que garanteixin el respecte i la convivència entre els diversos grups.

- Valorar i tenir cura del medi, així com assumir comportaments de consum responsable que contribueixin a la sostenibilitat.
- Desenvolupar la capacitat d'escolta i d'exposició argumentada de les pròpies opinions i respecte per les dels altres. Valorar críticament els missatges dels mitjans de comunicació per tal de construir-se una opinió pròpia.

Això implica:

- Presa de consciència dels diferents grups socials als quals l'alumnat pertany. Identificació de les aportacions que com a ciutadans es poden fer a cada un dels nostres grups de pertinença.
- Reconeixement de costums, tradicions i estils de vida propis i d'altres companys i companyes. Valoració de les celebracions i manifestacions culturals com a signes d'identitat i formes de cohesió social.
- Reconeixement de la diversitat social, cultural, de gènere i d'opcions religioses i laiques que es manifesten a l'entorn i manifestació d'actituds de sensibilitat, respecte i empatia envers costums, valors morals, sentiments i formes de vida diferents als propis. Reconeixement dels valors comuns en les diferents manifestacions de la diversitat i dels valors de les dones que han estat tradicionalment marginats per la societat.
- Identificació i rebuig de les causes que provoquen situacions de marginació, discriminació i injustícia social en l'entorn local i en el món, incidint especialment en les referides a l'explotació a la infància. Manifestació d'actituds de cooperació i solidaritat davant els problemes i les necessitats dels altres.
- Desenvolupament de l'hàbit d'observar i interpretar críticament la representació de la realitat a través dels mitjans de comunicació.
- Defensa i cura de l'entorn, valorant les repercussions que té a nivell global la gestió local dels recursos i identificant les bones pràctiques alternatives i estratègies de consum responsable.
- Valoració de la capacitat per adaptar-se a una realitat en constant evolució, per mitjà d'actituds flexibles i obertes. Valoració de la disponibilitat per trobar solucions als problemes i intentar millorar la realitat.

TEMES PER REFLEXIONAR AMB: Identitat i autonomia

TEMES	CONTINGUTS	OBJECTIUS	ACTIVITATS
1 Identitat i autoconeixement	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació dels trets d'identitat i dels interessos personals i dels altres. . Expressió de les emocions pròpies i autoregulació de la conducta, desenvolupant l'autoestima. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. El nom de Nim. 2. El meu nom. 3. Sobre mi. 4. Si jo fos. 5. Com em veig. 6. La identitat és dinàmica.
2. Autonomia	<ul style="list-style-type: none"> . Desenvolupament de les capacitats emocionals i cognitives de presa de decisions, valorant la dignitat, la llibertat i la responsabilitat, així com el desenvolupament de l'autonomia personal. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trets d'autonomia. 2. Tu ets autònom/a?
3. Prejudicis	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació dels propis prejudicis i rebuig de comportaments i actituds discriminatòries (sexistes, de preponderància de la força física i altres condicions personals i socials) en els diferents àmbits relacionals escolars i extraescolars. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Àlex és nom de dona o d'home? 2. Detectar prejudicis. 3. Converses.
4. Qüestions de gènere	<ul style="list-style-type: none"> . Reconeixement de les diferències de gènere com un element enriquidor de les relacions interpersonals. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Àlex és un nom. 2. El llibre de socials. 3. Comenta un poema.

	. Valoració de la igualtat de drets d'homes i dones en les famílies i en qualsevol àmbit personal, laboral i social.	ciutadans i ciutadanes en un món global.	
5. Tecnologia, mitjans de comunicació	. Interpretació crítica de la realitat que ens presenten els mitjans de comunicació, inclòs el llenguatge publicitari, per tal de desenvolupar la capacitat d'elecció responsable.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Avantatges i desavantatges. 2. Comentar un curtmetratge.
6. Cura del medi	. Identificació d'actituds i estratègies personals i col·lectives de consum responsable i cura del medi.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Regals. 2. Tenir un test. 3. Xiclets. 4. Comentar una imatge.
7. Responsabilitat en l'ús de les TIC	. Aplicació de conductes responsables en l'ús de les TIC (autonomia, autocontrol i seguretat).	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Símbol de la tecnologia. 2. Els propis materials. 3. Responsabilitat adequada o no. 4. Fòrum d'opinió.

TEMES PER REFLEXIONAR AMB: Convivència i valors cívics

TEMES	CONTINGUTS	OBJECTIUS	ACTIVITATS
1. Normes socials: relacions i estatus	. Valoració de les normes de convivència que han de regular les relacions socials.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Les normes a la pel·lícula. 2. Normes positives i negatives.
2. El diàleg	. Valoració i aplicació del diàleg i la mediació com a instruments per resoldre els problemes de convivència i els conflictes d'interessos en les relacions interpersonals.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Un bon diàleg. 2. Imatges. 3. Representació.
3. Valors cívics	. Identificació i desenvolupament de sentiments favorables als valors cívics de la societat democràtica (respecte, tolerància, participació, solidaritat, convivència, compromís, justícia, igualtat i llibertat).	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Treball sobre valors: honestat, democràcia, tolerància, igualtat, justícia, pluralisme, llibertat, perseverança, solidaritat. 2. Completar llista de valors. 3. Clarificació de valors. 4. Comentar un curt. 5. Imatge.
4. Responsabilitat i compromís	. Identificació dels drets i deures individuals i col·lectius. . Responsabilitat en l'exercici dels drets i deures com a membres d'un grup i acceptació de compromisos.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. El concepte de responsabilitat. 2. Quines responsabilitats tens? 3. Compromís. Questions. 4. Llistat de compromisos. 5. Relació entre

			els dos conceptes.
5. Valoració de les institucions	. Valoració de les institucions (locals, autonòmica, estatal, europea).	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Identificar institucions. 2. Institucions a les que pertany. 3. Descriure una institució.
6. Participació	. Valoració de la participació com un dret i un deure.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Participació com a valor. 2. Petites accions. 3. Campanya.
7. Les utopies	. Pràctica de normes cíviques i assumptió de rols per mitjà del joc i la simulació.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Bon funcionament d'una societat. 2. Buscar informació.

TEMES PER REFLEXIONAR AMB: Pertinença i ciutadania

TEMES	CONTINGUTS	OBJECTIUS	
1. Les relacions: família, escola, barri	<ul style="list-style-type: none"> . Presa de consciència dels diferents grups socials als quals l'alumnat pertany. . Identificació de les aportacions que com a ciutadans es poden fer a cada un dels nostres grups de pertinença. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Models de família. 2. Descripcions d'escola. 3. Quadres de Steen.
2. L'assetjament	<ul style="list-style-type: none"> . Reconeixement de costums, i estils de vida propis i d'altres companys i companyes. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comentari escenes d'assetjament. 2. Actituds. 3. Què fer? 4. Idear un signe. 5. Informacions.
3. Diversitat	<ul style="list-style-type: none"> . Reconeixement de la diversitat social, que es manifesta a l'entorn i manifestació d'actituds de sensibilitat, respecte i empatia envers costums, valors morals, sentiments i formes de vida diferents als propis. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fotografies. 2. Tu, ets divers/a.
4. Discriminació i marginació	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació i rebuig de les causes que provoquen situacions de marginació, discriminació i injustícia social en l'entorn local i en el món. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Posar nom a vinyetes. 2. Imatges simbòliques.

5. Cooperació i solidaritat	. Manifestació d'actituds de cooperació i solidaritat davant els problemes i les necessitats dels altres.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Comparació. 2. Frases. 3. Conceptes afins.
6. L'alogècia	. Expressió de les emocions pròpies i autoregulació de la conducta, desenvolupant l'autoestima. . Desenvolupament de les capacitats emocionals i cognitives de presa de decisions. . Desenvolupament de l'autonomia personal.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Sentiments. 2. Somriu. 3. Riure i fer riure.
7. Capacitat d'adaptació	. Valoració de la capacitat per adaptar-se a una realitat en constant evolució, per mitjà d'actituds flexibles i obertes. . Valoració de la disponibilitat per trobar solucions als problemes i intentar millorar la realitat.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. De la pel·lícula. 2. Cites sobre adaptació. 3. Adaptació i conformisme.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- Mostrar un adequat nivell de coneixement personal, d'autoestima i de gestió emocional en les activitats quotidianes, així com motivació per la millora personal i en la relació amb els altres. Reconèixer, acceptar i respectar les característiques pròpies i les dels companys i companyes i el dret a la pròpia identitat, valorant les diferències. Practicar hàbits de salut i seguretat personal.
- Argumentar i defensar les pròpies opinions desenvolupant habilitats de

comunicació assertiva. Escoltar i respectar les opinions dels altres, actuar amb autonomia valorant i responsabilitzant-se de les conseqüències de les pròpies accions.

- Entendre, acceptar i practicar les normes de convivència i els hàbits cívics en les seves relacions personals entre iguals o amb adults. Participar amb responsabilitat en la presa de decisions del grup, utilitzant el diàleg i la mediació per arribar a acords, i ser-ne conseqüent assumint les pròpies obligacions. Assumir i practicar hàbits cívics i actes adreçats al benestar dels altres.
- Reconèixer els drets humans fonamentals recollits en les declaracions universals, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i la Constitució espanyola, i els principis de convivència que s'hi recullen, per identificar els deures més importants que se'n deriven i les situacions en què es vulneren aquests drets.
- Identificar els serveis públics prestats per diferents àmbits administratius als quals pertany com a ciutadà/ana i conèixer algunes de les seves competències i responsabilitats socials i el paper que compleixen aquests serveis públics en la vida de la ciutadania, conjuntament amb la importància de la participació i implicació ciutadanes en el seu manteniment.
- Descriure els mecanismes bàsics del funcionament democràtic, aplicats als òrgans de govern de diferents institucions (municipals, autonòmiques, estatals, europees), tot identificant els valors cívics de la societat democràtica i establint un paral·lelisme amb els mecanismes de participació a l'aula i a l'escola.
- Identificar les relacions que es donen entre les pròpies vides i els propis actes i les vides de persones d'altres parts del món, tenint en compte la representació que en fan els mitjans de comunicació, entenent les relacions entre pobles des de la igualtat, el respecte i la cooperació.
- Identificar els mecanismes de participació en accions col·lectives més enllà del marc escolar i adaptar-se al treball en equip en la recerca d'alternatives.
- Identificar i rebutjar les causes que provoquen situacions de marginació, discriminació, injustícia social i violació dels drets humans. Mostrar empatia i valorar i respectar la diversitat social, cultural i de gènere, identificant situacions de desigualtat d'oportunitats.
- Identificar les bones pràctiques en relació al medi i al consum responsable, assumint el compromís personal per transformar les actituds i estils de vida propis en pro de la sostenibilitat. Identificar algunes iniciatives de participació ciutadana que promouen aquestes pràctiques i mostrar-se sensible pels problemes mediambientals.

Per part del professorat

Donar aquesta matèria implica una actitud oberta, clara i contundent d'escoltar, acceptar i saber superar els conflictes que puguin sorgir a l'aula per motius de divergències. Algunes de les habilitats que haurà de desplegar el professorat es poden llistar d'aquesta manera:

- Planificar la classe. Organitzar l'espai, el temps i el material precís. No hi ha d'haver ni improvisació ni predeterminació o rigidesa.

- Crear un clima de confiança a l'aula. Establir entre tots quines seran les regles del joc o normes que han de presidir aquestes classes, tant en el moment del visionat de les pel·lícules com en el posterior diàleg o en la proposta d'activitats. "Puc fer-ho", "podem fer-ho" ha de ser el missatge del docent per als estudiants.
- Organitzar grups efectius per poder fer petits treballs puntuals. Aquesta condició requereix conèixer les relacions entre els membres de la classe per a reunir àgilment estudiants amb distintes capacitats i personalitats.
- Animar a la interacció del grup, estimular l'expressió de diferents perspectives. És positiu que el grup conegui l'existència de múltiples perspectives sobre un mateix assumpte.
- Reconèixer les diferències individuals, s'ha d'incentivar als introvertits i, tal vegada, frenar als extrovertits o als més parladors o als qui tenen més necessitat de protagonisme, per a propiciar el major nombre d'intervencions.
- Anticipar les dificultats de la pràctica, els possibles efectes de les pressions entre companys. És ben sabut que els estudiants no venen verges, que porten una motxilla farcida de creences, prejudicis i que probablement no serà fàcil obtenir acords.
- Ajudar a interioritzar actituds. Per la ciutadania no n'hi ha prou amb parlar sobre alguna cosa, sobre la importància d'un determinat valor, és necessari "fer sentir", viure'n aquesta importància.
- Aprendre a acceptar fallades ocasionals. És important que l'alumnat sigui crític amb el seu treball, però l'autocorrecció ha de ser tant en negatiu com en positiu.

Webs de consulta

Grup IREF

www.grupiref.org

En aquesta web, a l'apartat *Pensar amb el cinema*, trobareu altres guies de pel·lícules que poden ser interessants des de la perspectiva de la ciutadania.

Drac Màgic

www.dracmagic.com

Servei de Mitjans Audiovisuals. Departament d'Ensenyament.

Generalitat de Catalunya

www.xtec.es/audiovisuals

www.xtec.es/~aperafit

Escola de Realització Audiovisual i Multimèdia (ERAM). Girona

www.ege.es/decam

CROMOSOMA

www.cromosoma.com

Institut Ciències de l'Educació (Universitat de Girona)

www.udg.edu/ice

Aulamedia

www.aulamedia.org

Aulavisual

www.aulavisual.com

L'ILLA DE NIM

Identitat i autonomia

Fitxa tècnica

Títol original: Nim's island

Direcció: Jennifer Flackett i Mark Levin

Intèrprets: Abigail Breslin, Jodie Foster, Gerard Butler

Guió: Jennifer Flackett, Mark Levin, Joseph Kwong, Paula Mazur a partir d'una novel·la del mateix nom de Wendy Orr

Música: Patrick Doyle

Fotografia: Stuart Dryburgh

Nacionalitat: Estats Units

Any: 2008

Durada: 96'

Resum

Nim i el seu pare, Jack, són els únics habitants d'una illa apartada i exòtica que té un petit volcà. Jack és un reconegut científic, fa estudis i descobertes sobre microorganismes marins, és vidu ja que la mare de Nim va morir quan ella era molt petita.

L'illa, ben situada per observar el medi natural, gaudeix dels últims avenços tecnològics i això els permet mantenir contacte amb el món. Nim és una nena d'onze anys que no va a l'escola, però aprèn ajudant al seu pare i observant la natura que l'envolta. S'ocupa de cuidar l'hort i que el panell solar alimenti el seu ordinador gràcies al qual es comuniquen amb el món exterior i, per si fos poc a les nits, tot llegint, viu aventures amb els llibres d'Àlex Rover.

Un dia el seu pare surt a navegar sol per fer unes observacions sobre l'estudi del plàncton i Nim es queda sola a la illa, suposadament només dues nits, però el segon dia el pare no torna.

Mentrestant i paral·lelament Àlex Rover l'escriptora que fa sis anys que no ha sortit de San Francisco ni pràcticament de casa, té una crisi d'inspiració. És una dona plena de manies i pors. En llegir casualment un article de Jack es posa en contacte amb el científic sol·licitant informació sobre volcans. Nim, que en aquells moments està sola, li contesta.

En aquestes que a Nim se li complica la vida quan uns explotadors turístics, els pirates moderns, volen usar l'illa per les seves finalitats lucratives.

Hi ha un tràfec d'emails entre Nim i Àlex i quan aquesta s'adona de la situació, decideix anar a l'illa i superar les seves pors per ajudar a la nena.

Pel·lícula professorat

La pel·lícula és una història original basada en un llibre de l'escriptora canadenca Wendy Orr, editat per Baula, i fou rodada a les platges d'Austràlia (Gold Coast).

La pel·lícula es desenvolupa en tres parts diferenciades:

D'una banda, tenim la història del que li succeeix a Nim quan es queda sola a l'illa tot esperant que torni el seu pare, que ha sortit per a buscar unes proves. Es desencadena una forta tempesta i com que el seu pare no torna en el temps previst Nim es preocupa. No sap què fer i a més ha de defensar l'illa d'una invasió de turistes.

Per l'altra, la història del pare perdut a la mar a causa d'una tempesta, mentre està prenent mostres d'uns microorganismes que està investigant. Incomunicat intenta tornar com sigui al costat de la seva filla utilitzant per això tota la imaginació i l'enginy possible amb les poques coses que li queden del vaixell.

I la tercera, que va passant en paral·lel, és la història de l'escriptora Àlex Rover, que casualment es posa en contacte amb Nim per Internet, per saber coses sobre volcans i que segueix l'angoixa de Nim per la tardança del seu pare. Hipocondríaca i solitària recorre mig món i mil avatars per anar a ajudar Nim.

És una pel·lícula d'aventures que reprèn diversos elements i recursos eminentment clàssics, i que té regust de *Robinson Crusoe* i, perquè no, de *La història interminable* o *Peter Pan*.

Són clars els missatges d'autosuperació, del poder de la imaginació, de l'estimació familiar, de la protecció de la natura, de l'enginy, etc.

La pel·lícula és una combinació molt poc freqüent entre el típic conte infantil i la cinta d'aventures clàssica amb tocs fantàstics. Està en la línia d'una nova fórmula de cinema familiar, ja posada a prova amb la pel·lícula *El meu monstre i jo*, guia de la qual trobareu a www.grupiref.org dins de *Pensar amb el cinema: Claqueta*.

Proposta de visionat

Pensem que cal veure tota la pel·lícula i, per tant, ens cal un xic més d'una hora i mitja, però també es pot organitzar un visionat segmentat d'altres maneres. Es pot veure en dues sessions de 50' cadascuna o bé en tres sessions de 30 o 35 ' i així queda temps per treballar el full d'observació i comentar el fragment visualitzat.

Full d'observació

Caldrà que els alumnes llegeixin la fitxa abans de veure la pel·lícula per saber què se'ls demana i que tinguin aquest full de paper al davant durant el visionat per anar anotant el que convingui.

EL QUE TU SAPS

- a. T'imagines com pot ser la vida en una illa on conviuen un pare i una filla?
- b. Com creus que es deu sentir una persona, que viu aïllada, quan té un problema?
- c. Què sents quan no saps resoldre un problema o tens una preocupació?

SOBRE EL FILM

- 1 Distinció (i si s'escau també descripció) entre personatges principals i secundaris.
2. Com es diuen els animals "amics" de Nim?
la iguana
el llangardaix
el pelicà
(Fred, la iguana, Selkie, el lleó marí i Galileu, el pelicà)
3. Algun comentari important sobre el film: una escena, una frase, una imatge, una mirada, etc.
4. Què és el que més t'ha cridat l'atenció?
5. Què creus que no has comprès?
6. Temàtiques que planteja la pel·lícula, a parer teu?
7. Formula amb una frase el que més t'hagi interessat.

PER COMENÇAR

1. EL TÍTOL I LA CARÀTULA

EL TÍTOL

- . Què us suggereix aquest títol?
- . Si es tracta d'una illa, quina mena d'illa serà?
- . Nim és un nom?
- . El nom d'una persona, d'un animal?
- . Coneixes algú que es digui Nim?

LA CARÀTULA

Estudi de distintes caràtules relacionades amb el film:

➤ De cadascuna:

- . Què ens diuen les imatges?
- . De què ens informen les lletres?

➤ De la que nosaltres usem:

- . Què remarca?
- . Què té en comú amb les altres?
- . En què es diferencia de les altres?
- . Quines expectatives et crea?

➤ Al final del film:

- . Abans de veure la pel·lícula, que et suggerien les caràtules?
- . Després de veure-la, creus que és un títol adequat?
- . Creus que s'han acomplert les expectatives que t'oferien les caràtules?
- . Què t'hi sobra o què t'hi falta?
- . De les que et mostrem aquí, quina creus que és la més adient?

➤ Personalitza la caràtula

- . Dibuixa la teva caràtula a partir de distintes elements de les altres caràtules que pots trobar a Internet: lletres, fotogrames de publicitat, etc.

2. L'ACCIÓ

Espai i temps

- A quina època passa la pel·lícula?
- Quant temps passa aproximadament des de l'inici de la pel·lícula fins a la darrera escena? Com ho sabem en el film?
- On passa l'acció? Descriure els llocs –interiors o exteriors- on passa l'acció.

3. ELS PERSONATGES

- **Buscar els adjectius que millor defineixin els personatges**

	Descripció física	Descripció psicològica
Nim		
Jack		
Àlex Rover		

AJUDA

Trets físics

Algunes observacions que es poden fer:

- Edat aproximada
- Aspecte físic general: alt, prim, ros, fort,
- Com gesticula, com es mou: elegant, nerviós, inquiet, etc.

Trets psicològics

Buscar entre aquests adjectius algun que vagi bé per usar en la descripció dels personatges:

Bondadós	Perseverant	Generós	Humil
Calmat	Solidari	Indiferent	Obedient
Tolerant	Ordenat	Impacient	Colèric
Pacient	Voluntariós	Sincer	Respectuós
Delicat	Amical	Bondadós	Apassionat

Qüestions

Per treballar primer individualment i després en grup:

- Afegir-hi algun personatge més o treure'n algun.
- Afegir-t'hi tu fent un paper. (Pots triar un dels papers que ja hi ha o afegir un nou personatge que inventaries).
- Amb quin dels personatges viuries i amb quin no? per què?
- Quins valors representen els distints personatges del film (es pot posar una llista de valors positius: solidaritat, tendresa, estimació, tolerància, comprensió, generositat, amistat, etc.)

Com reaccionen emocionalment?

Pots detectar algun moment del film on sigui molt explícit algun dels següents sentiments per part d'algun dels personatges principals?

	Sentiment	Personatge	Moment del film
Ira			
Tristesa			
Temor			
Plaer			
Amor			
Sorpresa			
Disgust			
Vergonya			

AJUDA

Ira : fúria, ultratge, ressentiment, còlera, exasperació, indignació, aflicció, acritud, fastiguejament, irritabilitat, hostilitat, violència, odi, etc.

Tristesa: pesar, malenconia, pessimisme, llàstima, autocompassió, solitud, abatiment, desesperació, aflicció, esllanguiment, etc.

Temor: ansietat, aprensió, nerviosisme, preocupació, consternació, inquietud, cautela, incertesa, por, por, terror, fòbia, pànic, etc.

Plaer: felicitat, alegria, content, diversió, orgull, estremiment, embadaliment, gratificació, satisfacció, eufòria, èxtasis, etc.

Amor: acceptació, simpatia, confiança, amabilitat, afinitat, devoció, adoració, afecte, estima, tendresa, consideració, predilecció, etc.

Sorpresa: commoció, desconcert, admiració, estranyesa, atordiment, estupefacció, esbalaiment, meravellament, prodigiosament, etc.

Disgust: menyspreu, avorriment, aversió, disgust, repulsió, desplaer, desgrat, pena, aflicció, sofriment, turment, empipament, molèstia, decepció, malestar, etc.

Vergonya: culpabilitat, molèstia, disgust, remordiment, humiliació, arrepeniment, mortificació, contricció, deshonor, etc.

4. LA NARRACIÓ

- Podries assenyalar l'ús d'un primer pla, d'un pla curt i d'un pla americà?
- Pots assenyalar algun pla general i algun pla de detall?
- Pots recordar un pla en picat i algun en contrapicat?
- Quina tècnica de transició d'escenes sol usar el director al llarg de la pel·lícula?
- Podries fer un judici d'algun aspecte del film que t'hagi cridat l'atenció com ara: el paper dels actors, la fotografia, la música, el vestuari,
- Des de quin punt de vista està explicada la pel·lícula? Marca amb una creu el que creguis correcte:

- a. Per ordre cronològic
- b. Des del començament del problema
- c. Amb salts enrere (retrospecció o flash back)
- d. Amb salts endavant o flash Forward
- e. Amb el·lipsis (grans salts en el temps)

- Recordes alguna seqüència o fotograma especialment impactant?
- Quins són els moments especials del film per a tu?

1. 2. 3.

- Resumeix l'argument del film en 5 ratlles:

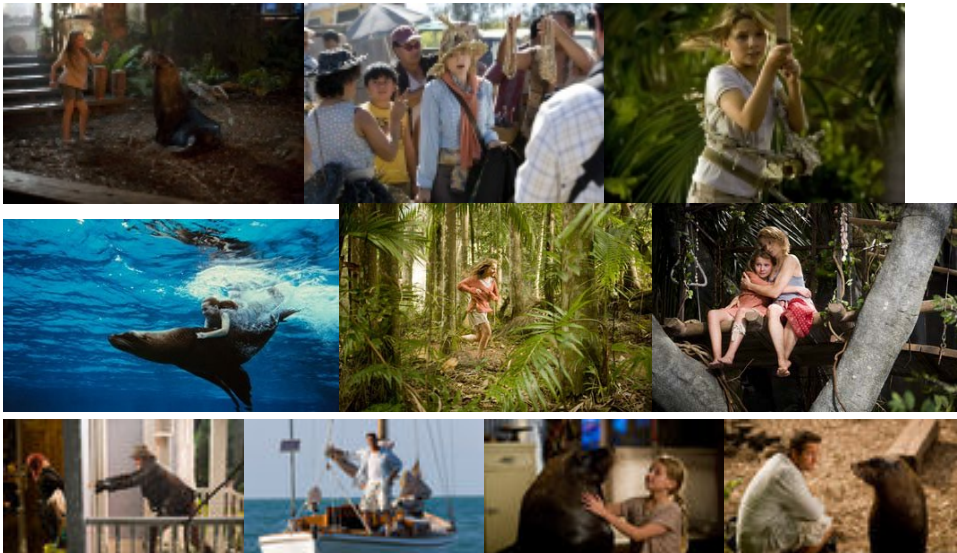
1. 2. 3. 4. 5.

- Tria un personatge del film i inventa un diàleg entre ell i tu. Què li preguntaries, què li aconsellaries, què li suggeriries, etc.

(El teu nom) - (el nom del personatge)- - -
--

5. FOTOGRAMES

Identifica els següents fotogrames, tot situant-los en el moment corresponent de la pel·lícula:

6. FINAL

- Canvia el final de la pel·lícula:

TEMES PER REFLEXIONAR

Identitat i autoconeixement

TEMES	CONTINGUTS	OBJECTIUS	ACTIVITATS
1 Identitat i autoconeixement	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació dels trets d'identitat i dels interessos personals i dels altres. . Expressió de les emocions pròpies i autoregulació de la conducta, desenvolupant l'autoestima. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. El nom de Nim. 2. El meu nom. 3. El meu nom significa ... 4. Sobre mi. 5. Si jo fos. 6. Com em veig. 7. La identitat és dinàmica.
2. Autonomia	<ul style="list-style-type: none"> . Desenvolupament de les capacitats emocionals i cognitives de presa de decisions, valorant la dignitat, la llibertat i la responsabilitat, així com el desenvolupament de l'autonomia personal. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Trets d'autonomia. 2. Tu ets autònom/a?
3. Prejudicis	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació dels propis prejudicis i rebuig de comportaments i actituds discriminatòries (sexistes, de preponderància de la força física i altres condicions personals i socials) en els diferents àmbits relacionals escolars i extraescolars. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Àlex és nom de dona o d'home? 2. Detectar prejudicis. 3. Converses.
4. Qüestions de	<ul style="list-style-type: none"> . Reconeixement de 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser 	<ol style="list-style-type: none"> 1. El llibre de socials.

gènere	les diferències de gènere com un element enriquidor de les relacions interpersonals. . Valoració de la igualtat de drets d'homes i dones en les famílies i en qualsevol àmbit personal, laboral i social.	i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	2. Comenta un poema.
5. Tecnologia, mitjans de comunicació	. Interpretació crítica de la realitat que ens presenten els mitjans de comunicació, inclòs el llenguatge publicitari, per tal de desenvolupar la capacitat d'elecció responsable.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Veure els avantatges i desavantatges. 2. Visionar un curtmetratge.
6. Cura del medi	. Identificació d'actituds i estratègies personals i col·lectives de consum responsable i cura del medi.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Regals 2. Tenir un test. 3. Xiclets. 4. Comentar una imatge.
7. Responsabilitat en l'ús de les TIC	. Aplicació de conductes responsables en l'ús de les TIC (autonomia, autocontrol i seguretat).	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Símbol de la tecnologia. 2. Els propis materials. 3. Responsabilitat adequada o no. 4. Fòrum d'opinió.

TEMES PER REFLEXIONAR

1. Identitat i autoconeixement

Per identitat s'entén el conjunt de trets característics d'un individu o d'una col·lectivitat, que els distingeixen dels altres. La identitat personal és la consciència que una persona té de ser ella mateixa i de saber-se distinta a les altres. Tots, en algun moment, descobrim la nostra pròpia existència. I aleshores, sorgeix la necessitat de satisfer les velles preguntes que la humanitat s'ha fet, des d'enllà dels temps: Qui sóc Jo? Què sóc? D'on vinc? On vaig? Com actuo? Quin és el meu paper a la vida? Com prenc les decisions? Quin sentit té la meua existència?

El concepte d'identitat prové del llatí "identitas", que indica la qualitat d'ídentic, ídem, el mateix. Alguns dels seus usos més comuns i que guarden relació amb el concepte d'identitat cultural o sociocultural, són l'ús pràctic del concepte d'identitat o mismitat, que s'aplica a la demostració de la identitat personal, "sóc el qui afirmo ser".

La identitat depèn de l'autoconeixement: Per a molts filòsofs moderns la capacitat de reflexionar sobre un mateix és crucial per a la identitat humana i marca una diferència important entre els animals i els humans. Per això exposen que l'acte-consciència i l'acte-reconeixement són elements necessaris de la identitat humana.

Autoconeixement

Al temple d'Apol·lo a Delfos hi havia una inscripció que deia: "Coneix-te a tu mateix". Aquesta recomanació és encara vigent i especialment pels nens i adolescents que s'estan formant a les aules.

L'autoconeixement és la capacitat de preguntar-nos i de preguntar pel nostre propi *jo*, és la capacitat d'autoanalitzar-se les qualitats, defectes, límits, capacitats, intencions, actituds ètiques, formes de sentir i d'estar amb els altres.

Conèixer-se a si mateix és el primer graó per poder ser el rector de la pròpia vida i, per això, ha estat i és un gran repte educatiu.

Autoconeixement o coneixement d'un mateix és un procés cognitiu que dura tota la vida, però és en els primers anys quan cal estimular-lo si no volem que es vagi solidificant un creixement amb conseqüències nefastes.

Tenir una imatge adequada i correcta del propi jo exigeix:

- Ser conscient d'un mateix.
- Reconèixer, identificar la manera de pensar, sentir i actuar com a pròpia.
- Analitzar la nostra manera de ser i conèixer-la prou, perquè ens orienti en la nostra vida futura.

Aquest procés requereix l'autoobservació, per tal de poder fer la descripció de com som nosaltres mateixos i l'observació de com ens veuen els altres.

Autoimatge

L'autoimatge és la representació que cadascun té de si mateix, és tal com es veu, influenciat evidentment per l'autoconeixement i l'autoestima. Hi ha persones que no s'agraden gens, que tenen molts complexos sobre el seu físic o sobre la seva personalitat i d'altres que no tenen ni un problema i s'accepten com són.

& El nom de Nim

A la pel·lícula s'explica que la seva mare li va posar Nim perquè li agradava. I a tu per què et van posar el nom que tens?

Em van posar ..., perquè ...

Farem una roda per saber per què ens diem com ens diem. Si ho saben, que ho expliquin i si no, proposar-los que parlin amb els pares perquè els expliquin perquè els van posar el nom que els van posar.

& El meu nom

Em reconec amb el nom que em dic?

M'agradaria dir-me un altre nom? Quin? Per què?

M'està bé el que tinc, per què?

Creus que ens hauríem de posar el nom quan fóssim grans i així poder-lo triar?

Seria el mateix si enlloc de nom ens diguéssim un número o unes lletres?

& El meu nom significa ...

Investigar quin és el sentit del meu nom: etimològicament, culturalment, quin pes ha tingut i, fins i tot, quins personatges de la història s'han dit així.

& Sobre mi

Farem una rotllana i anirem responent a la demanda del mestre o la mestra:

El meu conte preferit és ...

El meu joc preferit és ...

La meva sèrie de TV preferida és ...

Em sento feliç quan ...

Estic trist quan ...

El que més m'agrada de mi...

El que voldria aconseguir és ...

Aquesta és una activitat per escoltar. Cal que hi hagi un respecte total a les manifestacions dels nens i nenes. Si algun nen o nena vol "passar" d'alguna pregunta, ho pot fer, així els donarem tranquil·litat i confiança.

Les respostes que s'hagin donat oralment es poden escriure i posar a la llibreta

& Si jo fos ...

Completar aquesta graella:

Nom de l'objecte escollit Per què?

Si fos un color, m'agradaria ser
Si fos un animal, m'agradaria ser
Si fos una música, m'agradaria ser
Si fos un paisatge, m'agradaria ser
Si fos una flor, m'agradaria ser
Si fos un sabor, m'agradaria ser
Si fos una peça de vestir, m'agradaria ser
Si fos un moble, m'agradaria ser
Si fos una fruita, m'agradaria ser
Si fos un aliment, m'agradaria ser

Que diu de mi aquest exercici?

Si llegeixo els perquè possiblement surti un retrat de com m'agradaria ser en un futur.

& Com em veig

Usa alguns elements d'aquesta llista o altres i intenta definir-te. Quan llegeixis en veu alta la teva reflexió pregunta als altres si encaixa amb la idea que tenen de tu:

- Optimista
- Impulsiu/va
- Obert /a
- Responsable
- Sentimental
- Ordenat/a
- Depenent
- Pessimista
- Reservat/a
- Autosuficient
- Tímid/a
- Aventurer/a
- Amb decisió

- T'ha servit d'alguna cosa aquesta activitat? Has après alguna cosa de tu?

& La identitat és dinàmica

Busca 4 fotografies teves en les que tinguis edats diferents. Que tinguin un cert ritme: d'un any, de tres, de cinc, de set, de nou o bé dos, quatre, sis, vuit, etc.

- Analitza-les detalladament preguntant-te: Com era jo als.... anys?

Observant amb atenció cada fotografia pregunta't:

- Per què he escollit aquests retrats?
- Com em recordo?
- Què passava en aquest moment?
- On estava?

- Qui em va fer la foto?
- Com em sentia?
- Realment em veia així?
- Ets la mateixa persona?
- Què diu aquesta fotografia de mi?
- Què ha canviat de la meua vida?
- Ets distint només per fora o també per dintre?
- Què es conserva de tu si les compares?
- En què noto aquests canvis?
- M'agrada haver canviat?
- Preferiria ser com abans?

2. Autonomia

L'autonomia és un principi regulador de l'aprenentatge. L'autonomia és una tasca intel·lectual, ètica i política fonamental. És un dels conceptes importants dintre la filosofia pràctica moderna, perquè enllaça amb diversos conceptes que tenen a veure amb les accions que emprenem: deliberació, llibertat, justícia, veritat, igualtat.

Entenem per autonomia aspectes diversos. D'una banda, és un concepte filosòfic que té el sentit de valer-se per si mateix i s'oposa a la heteronomia (entesa com la incapacitat o discapacitat de valer-se per un mateix). També des de la Psicologia evolutiva expressa la capacitat de donar-se normes un mateix sense la influència o pressió externa.

Amb el mot autonomia s'hi relacionen una colla de conceptes que conformen una xarxa, de vegades, indestriable: autodeterminació, autoorganització, autoregulació, etc.

També podem dir que l'autonomia és la capacitat que tenen les persones per reflexionar críticament sobre les seves preferències, desitjos, apetències, etc.

És fonamental proporcionar autonomia als infants, perquè si no aconsegueixen tenir opinió, clarificar les seves preferències, assolir les seves creences, algú pensarà per ells.

L'objectiu de l'educació serà convertir l'infant, d'entrada heterònom o dependent, en un ésser autònom. És a través de l'aprenentatge i del creixement que es passa d'una gran indefensió i dependència (pensem en un recent nascut) a una vida més autònoma, és a dir, passem de ser protegits i governats pels altres a dirigir-nos nosaltres mateixos.

El desenvolupament de l'autonomia significa ser capaç de pensar per si mateix amb sentit crític, tenint en compte molts punts de vista, tant en l'àmbit moral com en l'intel·lectual.

L'autonomia moral es dona quan les persones es dirigeixen elles mateixes a partir dels seus criteris, independentment de qualsevol pressió

externa. La regla d'or de la moral autònoma és "tracta els altres tal i com tu vols ser tractat".

L'autonomia intel·lectual significa governar-se a si mateix i prendre les pròpies decisions. La dimensió cognitiva i racional de la conducta autònoma representa una automodelació que porti a l'autogovern, això significa autoconeixement, autocontrol, autoestima, etc.

La heteronomia en el camp intel·lectual significa fer el que fan els altres, no tenir opinió pròpia. La persona intel·lectualment heterònoma és carn de publicitats, eslògans, ideologies i fanatismes no crítics.

En canvi, la persona autònoma és capaç de dir no, valorar les propostes que se li fan i tenir criteri propi.

& Trets d'autonomia

Assenyala els trets de personalitat que conformen l'autonomia. Un infant autònom és aquell que :

- Decideix com usar el seu temps, les ocupacions, els diners, si s'escau.
- Buscarà entreteniment i amics ell mateix.
- Assumeix responsabilitats amb facilitat.
- Actua amb seguretat.
- Encararà nous reptes.
- Li interessaran activitats noves.
- Confia en les seves capacitats per a nous reptes.
- Se sent content de la feina feta.
- Mostrarà els resultats als altres i aconseguirà una motivació intrínseca.
- Sap expressar emocions i sentiments i no deixarà de manifestar els seus estats afectius, sense reprimir-se.
- Tindrà confiança en si mateix i en donarà als altres, als amics i companys, però també a les persones adultes: pares i professors.
- Creu que els altres no el valoren.
- Se sent insegur sobre l'afecte o el recolzament dels altres, no veu o no pot veure les mostres d'afecte.
- Es deixa influir pels altres amb facilitat.
- Canvia d'idees i d'opinions fàcilment.
- Mostra actituds de inflexibilitat, d'enfurrunyament.
- És poc col·laborador.
- Té poca tolerància davant les circumstàncies que li provoquin temor, ira o sensació de caos.
- Es posa a la defensiva i no accepta les crítiques.
- Posa excuses per justificar el seu comportament.
- Dóna la culpa als altres dels seus errors.

& Tu ets autònom/a?

Una vegada detectats els aspectes d'autonomia, pregunta't si tu ets autònom o no i en quins casos has de procurar guanyar confiança en tu mateix/a.

3. Prejudicis

Nim dona per suposat que Àlex Rover és **un** escriptor i li costa de comprendre que no, s'hi resisteix, tot negant l'evidència.

Els prejudicis, com a forma de pensament no racional i amb un fort component afectiu, condicionen clarament les nostres percepcions i actituds vers els altres. Convé conèixer què són i com funcionen per poder-ne pal·liar els efectes negatius.

Aturem-nos a analitzar a què ens referim quan parlem de prejudicis. L'estudi dels prejudicis i de com influeixen en les actituds és un dels temes que la Psicologia social ha tractat des dels anys cinquanta. Aquesta branca de la psicologia, confluència de l'estudi dels comportaments individuals i socials, ha fet un gran esforç per definir, en primer lloc, el concepte de **prejudici** social.

Prejudici: és un sentiment desfavorable cap a una persona que pertany a un grup a causa d'aquesta pertinença, suposant que té les qualitats atribuïdes al grup, amb indiferència dels fets que puguin contradir-ho.

Com explica, però, la Psicologia social l'aparició del prejudici? Quina és la raó de la seva existència? És la tendència normal i natural a formar generalitzacions, conceptes o categories per simplificar un món tan variat i complex d'experiències. Així doncs, la necessitat de categorització del món és un aspecte fonamental de la cognició humana, tant des del punt de vista psicològic com des del punt de vista social.

& Àlex és nom d'home o de dona?

- Quins són els obstacles que veu Nim per no acceptar que Àlex sigui una dona?
- Saps d'altres noms de pila que puguin portar confusió a l'hora de saber el gènere de la persona?

& Detectar prejudicis

A continuació exposem una sèrie de prejudicis que s'utilitzen freqüentment sobre el tarannà català, espanyol o europeu. T'identifiques amb aquestes categories o consideres que són generalitzacions esbiaixades?

TARANNÀ CATALÀ:

Pesseter
Sonso (sense suc ni bruc)
Assenyat i pragmàtic
Tancat, malfiat i recelós
Independentista i queixós

TARANNÀ ESPANYOL:

Festaire, jocós i eixelebrat
Tradicional, creient i familiar

Mandrós i amb migdiada obligada
Temperamental i emotiu
Centralista

TARANNÀ EUROPEU:

Altiu i fred
Individualista i avorrit
Emprenedor i eficient
Imperialista i eurocèntric
Precís i puntual

& Converses

Detecta els prejudicis que trobes en aquestes converses:

Primera conversa

- *Doncs a mi els que venen de l'Amèrica Llatina em semblen persones molt ben educades i dolces, en canvi dels gitanos no te'n pots refiar gaire. El que ens va fer les obres a casa, al final va fer una autèntica destrossa i ens va cobrar molt més del que ens havia dit al començament.*

- *Pensi que per tenir una mala experiència amb una persona no podem pensar que tothom és igual. Pertànyer a un grup ètnic concret no assegura que sigui bon professional o no ho sigui. De la mateixa manera que per conèixer algú de l'Amèrica Llatina educat i amable no podem pensar que tots ho seran.*

Segona conversa

- *Els immigrants no es volen integrar. No aprenen la llengua, no es relacionen amb la gent d'aquí, creen els seus propis guetos.*

- *Els que fa poc temps que viuen aquí poden tenir aquesta impressió, però a llarg termini la majoria aprenen molt bé la llengua i estableixen relacions amb les persones nascudes aquí. De fet, molts d'aquests nouvinguts i nouvingudes estan tan integrats que ja no els veiem ni com a estrangers.*

Ara per grups intenteu de fer un diàleg semblant a aquest partint d'un prejudici i buscant una explicació raonable.

*Les dues darreres activitats són tretes de: *Manual pràctic per combatre prejudicis i rumors sobre la diversitat ètnica*, fet pel Consell Comarcal del Vallès occidental:

<http://www.migracat.cat/document/24320f1232c4757.pdf>

4. Qüestions de gènere

Malgrat que la situació de la dona en tots els àmbits, també en el món del treball, ha experimentat grans canvis en els darrers anys, les desigualtats socials i laborals segueixen existint. Casos de discriminació per qüestió de gènere estan presents a tot el món i en molts diversos àmbits, malgrat que certes idees preconcebudes puguin influir de vegades a l'hora d'atribuir aquestes situacions a grups socials amb determinades creences o tradicions.

És important, però, destacar el paper actiu de les dones al llarg de la història de la humanitat, tant a nivell privat com públic, malgrat les dificultats. Moltes vegades es tracta de lluites clandestines, amagant la identitat en un món eminentment masculí, posant en perill la integritat o treballant a l'ombra i sense reconeixement.

La identitat sexual és la combinació de molt diversos factors: biològics, ambientals i psicològics. A mesura que creixem, anem descobrint el nostre cos al mateix temps que descobrim els nostres sentiments, gustos i preferències. Aclarim alguns aspectes:

- 1) El sexe del subjecte. Té a veure amb la diferència física constitutiva natural de l'home i de la dona i, per tant, amb els components biològics i anatòmics.
- 2) El gènere està determinat pels aspectes psicològics, socials i culturals de la feminitat i la masculinitat. Aquest és un dels components més complexos.
- 3) El rol del gènere com home o dona dintre d'un determinat marc social-cultural, polític i religiós és molt variat. Pensem que no és el mateix el rol d'una dona per exemple a l'Orient mitjà, a la Xina, o a occident.

& El llibre de socials

Dividir la classe en 2 grups. Un grup anotarà les imatges de dones que apareixen en el llibre de Socials. Farem grups de 3 o 4 i ens dividirem les Unitats. Prepararem un mural i anirem anotant:

LLIBRE DE TEXT DE SOCIALS.

	IMATGES	ACTIVITAT
DONES		
HOMES		

- Quantes imatges d'homes apareixen?
- Quantes imatges de dones apareixen?
- Qui són? Són pintors, caps de govern...?
- Quina activitat estan realitzant uns i altres?

& Comenta un poema

Per cada dona forta cansada de simular debilitat,
Hi ha un home feble cansat de fer de fort.

Per cada dona catalogada com poc femenina quan competeix,
Hi ha un home obligat a competir perquè no es dubti de la seva masculinitat.

Per cada dona cansada de ser un objecte sexual,
Hi ha un home preocupat per la seva potència sexual.

Per cada dona que fa un pas cap al seu propi alliberament,
Hi ha un home que redescobreix el camí cap a la llibertat.

B. Boutros Ghali*

En quatre grups, comenteu cadascun un parell de versos i expliqueu-los als companys.

**Boutros Boutros-Ghali, és un diplomàtic egipci que va ocupar el càrrec de Secretari General de les Nacions Unides entre el gener de 1992 i el desembre de 1996.*

5. Tecnologia, mitjans de comunicació

A la pel·lícula veiem que, malgrat viure a una illa, els protagonistes tenen tota mena d'aparells que els permeten viure connectats amb el món "exterior" i poder-se comunicar entre ells i amb els de fora l'illa.

La qüestió és que també queda molt clar que aquestes avantatges tecnològics tenen riscos ja que en un moment determinat, quan més ho necessiten, pare i filla no es poden comunicar.

Què són les TIC?

Tic és l'acrònim de Tecnologies de la Informació i la Comunicació.

"Les tecnologies de la informació i la comunicació no són cap panacea ni fórmula màgica, però poden millorar la vida de tots els habitants del planeta. Disposem d'eines per a arribar als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, d'instruments que faran avançar la causa de la llibertat i la democràcia, i dels mitjans necessaris per a propagar els coneixements i facilitar la comprensió mútua." (Kofi Annan, Secretari general de l'ONU, discurs inaugural de la primera fase de la WSIS, Ginebra 2003.)

Avantatges:

- La flexibilitat en l'espai, s'hi pot accedir des de qualsevol lloc on es trobin.
- La flexibilitat en el temps, no hi ha horaris, estan sempre a punt.
- La personalització de la recerca, s'ajusta a les necessitats dels consumidors.

- Permet de seguir buscant i investigant constantment.
- Accés permanent a les informacions de forma econòmica i de vegades gratuïta.
- Rapidesa i immediatesa.
- Interrelació entre les persones a través de diferents formes de comunicació.

Desavantatges:

- Problemes de connexió a Internet.
- La dependència pot produir ansietat en els estudiants.
- La taxa d'abandó, ja que és molt impersonal.
- Calen coneixements (mínims), però previs.
- Pot produir-se pèrdua d'informació a causa de la inestabilitat d'Internet o de l'equip.
- Pot proporcionar informacions incompletes: simples o pocs profundes.
- Falta de contacte humà directe.
- Necessita manteniment, per tant ocasiona un cost.

& Veure els avantatges i desavantatges

Afegir avantatges i desavantatges de l'ús de certs aparells de les que tinguis constància personal

	Avantatges	Desavantatges
MÒBIL		
ORDINADOR		
MP3		

& Visionar un curtmetratge

Suggerim de mirar i comentar aquest breu vídeo:

<http://blogviatger2008.blogspot.com/2008/04/ventajas-y-desventajas-de-las-nuevas.html> 3: 32'

6. Cura del medi

Com que la pel·lícula passa en un medi natural privilegiat, és molt clar que hi ha un elogi a la natura, sigui en forma de paisatge o pel tracte que tenen els protagonistes amb els animals i amb l'entorn.

Entre mig de les aventures que ens proposa el guió, s'hi sent un cant a la natura i a la preservació de l'espai. Especialment quan una colla de "pirates"

volen urbanitzar l'illa i fer-ne un paradís per a turistes, és a dir, es proposen destruir-la.

No hem d'oblidar que el concepte de ciutadania es refereix als humans com a éssers responsables, vinculats amb espais geogràfics i àmbits històrics i culturals, i com a ciutadans i ciutadanes d'aquest Planeta Terra i no sols als qui viuen en una ciutat o en espais urbans.

Des d'una ciutadania responsable, ens hem d'ocupar dels problemes ambientals que avui pateix la humanitat i dels que poden sorgir en el futur. Hem de reflexionar de manera crítica sobre les diferents repercussions que les accions dels éssers humans poden tenir sobre els elements naturals, socials, econòmics i culturals: una persona o una activitat econòmica que contamina, encara que estigui situada a milers de quilòmetres de distància, afecta a les nostres vides i empudega el futur. Tenim drets i deures que van més enllà de les nostres fronteres i del nostre particular tros de terreny.

& Regals i consum

Quan hagi de fer un regal pensa en alguna cosa que sigui feta per tu, un dibuix, decorar una capseta, fer un braçalet. Hi ha coses que tenen un preu més alt que si es paguen amb euros.

& Tenir un test

Planta una flor o fes germinar una sement. Cuida el teu test, rega'l, treu-li les fulles seques i observa com es va fent gran. Tindràs una alegria i veuràs com és més fàcil de destruir que de construir, però el plaer que et dona veure créixer una planta que tu cuides és molt més satisfactori.

& Xiclets

Eliminar la taca d'un xiclet val cent vegades més que el preu de compra. Procura no llençar-los a terra i pensa en tot el que es podria fer amb els diners que costa la neteja. Calcula què val un xiclet a la botiga i calcula el que es podria fer amb aquesta xifra multiplicada per 100.

& Comenta aquesta imatge

<http://aristolizar.com/pymes/wp-content/uploads/2009/03/responsabilidad-social-corporativa-en-ecuador.jpg>

7. Responsabilitat en l'ús de les TIC

A mitjans del segle XX es produeix la tercera revolució tecnològica gràcies a l'entrada dels ordinadors en la vida quotidiana, tant a les feines i tasques de tota mena -secretaria, botigues, medicina, enginyeria, decoració, etc...-, com a les cases per a tota mena de tasques domèstiques - comprar, fer operacions bancàries, portar la comptabilitat o llegir el diari-.

Aquesta fase és molt recent com per a tenir la perspectiva del que suposa, però s'albira un horitzó de canvis fonamentals de vida i de relacions. Ara l'enemic de la cohesió familiar, del diàleg entre generacions, etc. ja no és la TV sinó l'ordinador, que pot crear cada vegada més "autistes tecnològics" i persones que viuen en móns virtuals, gràcies a la ficció de viure en un món sense fronteres, tancats a casa. Un fet espectacular també és la capacitat d'integració que les noves tecnologies tenen a les vides quotidianes: Internet neix l'any 1994, i només sis anys després el 2000 està consolidat i ara ja no podríem viure sense aquesta eina.

Però alerta. Treballar a través dels ordinadors estalvia temps i feina, però provoca noves malalties, nous símptomes d'estres, elimina llocs de treball, etc. Dificilment trobaríem un avenç que no tingui algun contrapunt.

Des de petits, els nostres estudiants han après a localitzar i descarregar materials d'Internet. Però no sempre han après què és apropiat i què no ho és, què és legal o il·legal quan usen Internet.

Descarregar música, pel·lícules o saltar-se les normes no està considerat mal fet. Hi ha una barrera entre el que és legal i el que és moral, la idea de propietat privada o la dels drets dels autors. La pirateria a Internet és considerada falta menor.

Cal que els usuaris de la tecnologia pensin dues vegades sobre el que és correcte i legal.

& Símbol de la tecnologia

Quins aparells creus que són avui el símbol de la revolució tecnològica i per què?

- . la televisió
- . el telèfon
- . la rentadora
- . els avions
- . el microones
- . el compact disc
- . l'ordinador
- . el ronyó artificial
- . l'aspirador
- . el raspall de dents elèctric
- . la fecundació in vitro
- . algun altre

& Els propis materials

Plantegem una reflexió sobre el que senten quan els materials que ells han fet amb esforç (un treball, un dibuix, una fotografia) es descarreguen sense el seu permís.

& Responsabilitat adequada o inadequada:

- Descarregar música de l'ordinador
- Fer un treball de classe copiant material d'Internet
- Buscar informació sobre una ciutat que visitaràs
- Mirar la cartellera de cinema
- Penjar una fotografia vexatòria o una filmació a Internet
- Enviar e-mails ofensius a algun company o companya
- Jugar a...
- Usar la clau d'entrada d'un company o un familiar
- Comprar
- Participar en una campanya cívica

Quines poden ser les conseqüències personals i col·lectives d'un ús adequat i d'un ús inadequat?

& Crear un fòrum d'opinió

Mitjançant un fòrum digital en el qual participi tota la classe, anotar algunes idees personals sobre l'ús responsable de les TIC.

* * *

Evidentment a la pel·lícula hi ha molts altres temes presents des del poder de la lectura, la imaginació, l'afecte, ser valent, etc. que es poden explorar en els manuals de Filosofia 3/18 *Admirant el món* i *Buscant el sentit* que es poden baixar gratuïtament de la xarxa des de www.grupiref.org

PER ACABAR

Acció

Una tasca d'informació i d'interiorització de certes actituds és necessària per comprendre i poder prendre decisions personals i orientar la pròpia vida, però no n'hi ha prou. Cal passar a l'acció. Si ens hem convençut d'alguna cosa al llarg del visionat de la pel·lícula i del treball posterior, cal que en quedi constància i que es mostri, perquè els altres se n'aprofitin. Aquesta tasca es portarà a terme com a cloenda i com a avaluació parcial.

Serà una tasca que farem entre tot el grup-classe per donar-nos també una nova oportunitat d'interrelacionar-nos, perquè creiem que una educació per la ciutadania ha de posar èmfasi en les activitats que portin a sentir la necessitat de relacionar-se i treballar plegats.

En el cas de la pel·lícula que ens ocupa, proposem de **fer un mural** sobre

algun dels aspectes tractats. Es tracta de pensar com podem il·lustrar les nostres opinions per tal de despertar l'interés i la reflexió sobre algun dels temes que com a grup ens han interessat.

Caldrà posar-se d'acord, preveure el calendari i el producte final que s'exposarà a l'aula i si ho creieu oportú, ho podeu exposar al centre.

Avaluació

- La millor activitat ha estat...
- El més interessant ha estat...
- El que més he valorat és...
- El més divertit o suggerent...
- M'hauria agradat més si...
- Què he après?
- De què em servirà el que he après?

Per anar més enllà

Bibliografia

Wendy Orr. *L'illa de Nim*. Ed. Baula, Barcelona, 2009.

Wendy Orr, *La isla de Nim*. Ed. Edelvives, Zaragoza, 2008.

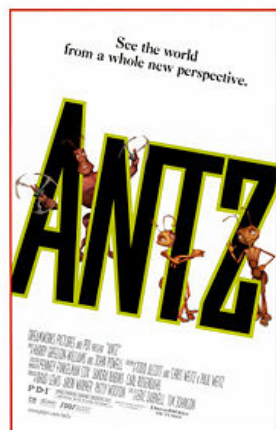
Webs

Web oficial de la pel·lícula (Espanya): www.laisladenim.es

Web oficial de la pel·lícula (USA): www.nimsisland.com

ANTZ

Convivència i valors cívics

Fitxa tècnica

Direcció: Eric Darnell i Tim Johnson

Producció: Aron Warner

Guió: Todd Alcott, Chris Weitz i Paul Weitz

Música: Harry Gregson-Williams i John Powell

Muntatge: Stan Webb

País: Estats Units

Any: 1998

Durada: 83'

Resum

La història comença en una colònia de formigues situada al Central Park de Nova York. Z-4195 és un obrer, que se sent incòmode amb la feina que fa i aspira a trobar un lloc on sentir-se realitzat. El seu somni és considerat ridícul per la seva companya de feina, Asteca, i també per la majoria de formigues obreres, que excaven per un projecte anomenat Mega Túnel.

El general Mandible, comandant de les forces militars de la colònia, està preparant un pla per enviar els soldats lleials a la reina a una guerra suicida contra una colònia de tèrmits.

Z, deprimat, se'n va al bar amb el seu amic Weaver. Al bar, un soldat vell li parla d'Insectopia, una terra meravellosa on tots els insectes són feliços. Z no se'l creu, però la idea el fascina. La princesa Bala, futura hereva de la colònia, avorrida de la vida de palau se'n va d'incògnit al mateix bar i li demana a Z per ballar. Z se n'enamora.

El general envia els soldats a lluitar contra els tèrmits i Z s'hi veu arrossegat. Durant la marxa estableix amistat amb un soldat anomenat Barbatius. Els tèrmits exterminen tots els soldats tret de Z, que n'és l'únic supervivent.

Quan Z torna a la colònia és aclamat com un heroi de guerra, felicitat pel general Mandible i portat en presència de la Reina. Allà torna a veure la Bala, que descobreix que és un obrer. Acorralat per la mentida, Z agafa Bala com a hostatge i ensopgant cauen tots dos per un conducte de deixalles, sortint de la colònia.

Un cop al món exterior, Z decideix anar a buscar Insectopía i Bala, a contracor, l'ha d'acompanyar.

A la colònia, els rumors de l'incident d'en Z corren ràpidament i, convençudes per l'Asteca i en Weaver, les formigues obreres paren de treballar. Mandible fa un discurs instigant les obreres al conformisme i prometent-los que un cop finalitzat el Mega Túnel la vida serà millor per tots.

Z i Bala creuen que han arribat a Insectopia, però encara han de passar moltes aventures abans d'arribar-hi. Mandible, que sap que Insectopia existeix, hi envia el coronel Cutter que és una formiga alada, perquè mati Z i rescati la princesa.

La paperera on va a parar el xiclet on han quedat enganxats Z i Bala resulta ser Insectopia, ja que a vista d'insecte una paperera d'un parc és una font inesgotable de menjar i entreteniment. A partir d'aquest moment Bala es comença a enamorar d'en Z.

En Cutter arriba a la nit i Bala, per protegir Z, li diu que és mort, quan en realitat ha sortit a buscar llenya pel foc. Cutter s'emporta la princesa de tornada cap a la colònia. Quan Z se n'adona, torna a la colònia per rescatar la Bala.

Bala, és presonera al despatx del general Mandible, i allà Z descobreix la mentida del Mega Túnel, que no és res més que un forat que va a parar a un llac, i que si l'acaben de construir moriran tots ofegats. En aquell precís instant la Reina i tots els obrers inauguren el Mega Túnel.

Bala i Z entren a la Sala on hi ha reunits els obrers mentre els soldats, a les ordres de Mandible, segellen les entrades. Z no pot impedir que l'aigua es comenci a escolar cap a dins del Túnel on els obrers estan atrapats. Llavors, parla a la multitud i els convenç de què junts poden fer el que sigui i formen una gran escala per intentar arribar al sostre i excavar un forat per sortir.

A sobre seu, les tropes de la colònia estan sent instruïdes pel general Mandible, que explica orgullós que en aquests moments l'element dèbil de la colònia està sent eliminat. Quan en Z i Asteca es troben al capdamunt, fan un forat al sostre, just on es troba en Mandible. En aquell moment en Cutter, que feia un temps que recelava del pla d'extermini, decideix ajudar en Z, en Mandible l'ataca, en Z es posa al mig i tots dos cauen a dins del Mega Túnel. El general mor esclafat contra unes arrels i en Z cau a l'aigua. Cutter ordena a les tropes que ajudin a pujar les formigues i treu en Z de l'aigua, el qual es recupera, després que Bala li faci la respiració boca a boca. La colònia és reconstruïda i Z i Bala es proposen formar una família.

Adaptat de «<http://ca.wikipedia.org/wiki/Antz>»

Pel professorat

Aparentment és una pel·lícula senzilla, però permet unes reflexions de caire social, polític i, fins i tot, psicològic no gens menyspreables. Pel que fa al paper de la ciutadania encaixa perfectament amb les qüestions relacionades

amb convivència i valors cívics i ens servirà d'excusa per posar sobre la taula alguns temes que en fred es farien àrids o serien de mal exemplificar.

En aquest cas, l'animació no està al servei dels més petits, cal una certa edat per comprendre la trama i les implicacions de l'argument. Creiem que els 10 i 11 anys són una bona edat, perquè encara gaudeixen dels dibuixos, però ja necessiten que les històries els diguin alguna cosa més i que no siguin un simple entreteniment.

De forma molt descarada hi ha una crítica social que deixa espai a l'aventura, a l'amor i a l'humor. Podríem dir que, en un cert sentit, és el relleu de la novel·la de George Orwell i posterior pel·lícula *Rebel·lió a la granja*. A través de la sàtira, es posen en la picota els règims feixistes i autoritaris, que sacrifiquen l'individu en nom d'objectius megalòmans comunitaris. La pel·lícula reflecteix, amb claredat, com en són de manipulables les masses.

Permet discutir la idea del sentit que té una societat en la que el ciutadà no pot prendre decisions i només se li permet d'obeir el que dicta el col·lectiu. Al final i sense caure en un excessiu individualisme, s'harmonitzen els desitjos individuals i la vida comunitària, les decisions pròpies i la solidaritat.

Z és un antiheroi (té por a la guerra, fa la pilota als seus superiors, es deixa entabanar per la fantasia d'Insectopia, un lloc mític on, se suposa, tots els insectes són iguals i viuen en harmonia i felicitat), però al final demostra la seva valentia oposant-se al tirà, per a salvar al seu poble.

Antz és una de les primeres pel·lícules creades totalment per ordinador.

El perfeccionament tècnic és evident. Això es veu molt clarament a les escenes multitudinàries del formiguer, amb fons superespectaculars i també en escenes com la lupa que persegueix Bala i Z o la baralla que tenen amb la gota d'aigua. El disseny de les formigues és molt ben trobat, entre el realisme i la capacitat expressiva, i s'aconsegueix que resultin amables i atractives. Z té un aire a E.T., l'extraterrestre.

Proposta de visionat

Pensem que cal veure tota la pel·lícula i, per tant, ens cal un xic més d'una hora i mitja, però també es pot organitzar un visionat segmentat d'altres maneres. Es pot veure en dues sessions de 50' cadascuna, o bé en tres sessions de 25 o 30' i així queda temps per treballar el full d'observació i comentar el fragment visualitzat.

Full d'observació

Caldrà que els alumnes llegeixin la fitxa abans de veure la pel·lícula, per tal de saber què se'ls demana, i que tinguin aquest full de paper al davant durant el visionat per anar anotant el que convingui.

EL QUE TU SAPS

- a. Què en saps de les formigues?
- b. T'imagines com pot ser la vida en una colònia de formigues, on tothom té un paper determinat?
- c. Entre el conformisme i la rebel·lia, per quina actitud et decantes?

SOBRE EL FILM

2. Distinció (i si s'escau també descripció) entre personatges principals i secundaris.
2. Com es diuen els "amics" d'Antz?
3. Algun comentari important sobre el film: una seqüència, una frase, una imatge, una mirada, etc.
4. Què és el que més t'ha cridat l'atenció?
5. Què creus que no has comprès?
6. Temàtiques que planteja la pel·lícula, a parer teu?
7. Formula amb una frase el que més t'hagi interessat.

PER COMENÇAR

1. EL TÍTOL I LA CARÀTULA

EL TÍTOL

- . Què suggereix aquest títol?
- . Hi trobarem un film còmic, dramàtic, de terror...?

LA CARÀTULA

Estudi de distintes caràtules relacionades amb el film:

➤ De cadascuna:

- . Què ens diuen els dibuixos?
- . De què ens informen les lletres?
- . Hi ha descripció del contingut del film?
- . Què tenen en comú les distintes caràtules?
- . Què tenen de diferent?

➤ De la que nosaltres usem:

- . Què remarca?
- . Quines expectatives et crea?

➤ Al final del film:

- . Abans de veure la pel·lícula, que et suggerien les caràtules?
- . Després de veure-la, creus que és un títol adequat?
- . Creus que s'han acomplert les expectatives que t'oferien les caràtules?
- . Què t'hi sobra o què t'hi falta?
- . De les que et mostrem aquí, quina creus que és la més adient?

➤ Personalitza la caràtula

- . Dibuixa la teva caràtula a partir de distints elements que pots trobar a Internet: lletres, fotogrames de publicitat, etc.

2. L'ACCIÓ

Espai i temps

- A quina època passa la pel·lícula?
- Quant temps passa aproximadament des de l'inici de la pel·lícula fins a la darrera escena? Com ho sabem en el film?
- On passa l'acció? Descriure els llocs –interiors o exteriors- on passa l'acció.

3. ELS PERSONATGES

Els personatges tenen una personalitat molt definida, i fins i tot els secundaris tenen una força inusual en aquest tipus de produccions animades.

- **Buscar els adjectius que millor defineixin els personatges**

	Descripció física	Descripció psicològica
Z		
Bala		
Weaver		
Mandíbula		
Reina madre		
Asteca		
Cutter		

AJUDA

Trets físics

Algunes observacions que es poden fer:

- Aspecte físic general: alt, prim, ros, fort,
- Com gesticula, com es mou: elegant, nerviós, inquiet, etc.

Trets psicològics

Buscar entre aquests adjectius algun que vagi bé per usar en la descripció dels personatges:

Bondados	Perseverant	Generós	Humil
Calmat	Solidari	Indiferent	Obedient
Tolerant	Ordenat	Obedient	Impacient
Colèric	Rebel	Adaptat	Crític
Pacient	Voluntariós	Sincer	Respectuós
Delicat	Inconformista	Amical	Bondados
Apassionat	Conformista	Generós

Qüestions

Per a treballar primer individualment i després en grup:

- Afegir-hi algun personatge més o treure'n algun.
- Afegir-t'hi tu fent un paper. (Pots triar un dels papers que ja hi ha o afegir un nou personatge que inventaries).
- Amb quin dels personatges viuries i amb quin no i per què.

Identificar valors

Quins valors representen els distints personatges del film (es pot posar una llista de valors positius):

	Personatge
solidaritat	
tendresa	
estimació	
participació	
tolerància	
igualtat	
comprensió	
generositat	
amistat	
respecte	
orgull	
ajuda	
compromís	
justícia	
altres ...	

Com reaccionen emocionalment els personatges?

Pots detectar algun moment del film on sigui molt explícit algun dels següents sentiments per part d'algun dels personatges principals?

	Sentiment	Personatge	Moment del film
Ira			
Tristesa			
Temor			
Plaer			
Amor			
Sorpresa			
Disgust			
Vergonya			

AJUDA

Ira : fúria, ultratge, ressentiment, còlera, exasperació, indignació, aflicció, acritud, fastiguejament, irritabilitat, hostilitat, violència, odi, etc.

Tristesa: pesar, malenconia, pessimisme, llàstima, autocompassió, solitud, abatiment, desesperació, aflicció, esllanguiment, etc.

Temor: ansietat, aprensió, nerviosisme, preocupació, consternació, inquietud, cautela, incertesa, por, por, terror, fòbia, pànic, etc.

Plaer: felicitat, alegria, content, diversió, orgull, estremiment, embadaliment, gratificació, satisfacció, eufòria, èxtasis, etc.

Amor: acceptació, simpatia, confiança, amabilitat, afinitat, devoció, adoració, afecte, estima, tendresa, consideració, predilecció, etc.

Sorpresa: commoció, desconcert, admiració, estranyesa, atordiment, estupefacció, esbalaiment, meravellament, prodigiosament, etc.

Disgust: menyspreu, avorriment, aversió, disgust, repulsió, desplaer, desgrat, pena, aflicció, sofriment, turment, empipament, molèstia, decepció, malestar, etc.

Vergonya: culpabilitat, molèstia, disgust, remordiment, humiliació, arrepeniment, mortificació, contricció, deshonor, etc.

4. LA NARRACIÓ

- Podries assenyalar l'ús d'un primer pla, d'un pla curt i d'un pla americà?
- Pots assenyalar algun pla general i algun pla de detall?
- Pots recordar un pla en picat i algun en contrapicat?
- Quina tècnica de transició d'escenes sol usar el director al llarg de la pel·lícula?
- Podries fer un judici d'algun aspecte del film que t'hagi cridat l'atenció com ara: la música, l'animació, l'ambientació, etc.
- Des de quin punt de vista està explicada la pel·lícula? Marca amb una creu el que creguis correcte:

- a. Per ordre cronològic
- b. Des del començament del problema
- c. Amb salts enrere (retrospecció o flash back)
- d. Amb salts endavant o flash Forward
- e. Amb el·lipsis (grans salts en el temps)

- Recordes alguna seqüència o fotograma especialment impactant?
- Per què creus que va ser rodada en blanc i negre?

- Quins són els moments especials del film per a tu?

1.
2.
3.

- Resumeix l'argument del film en 5 ratlles:

1.
2.
3.
4.
5.

- Tria un personatge del film i inventa un diàleg entre ell i tu. Què li preguntaries, què li aconsellaries, què li suggeriries, etc.

(El teu nom) -
(el nom del personatge)-
-
-

5. LA MÚSICA

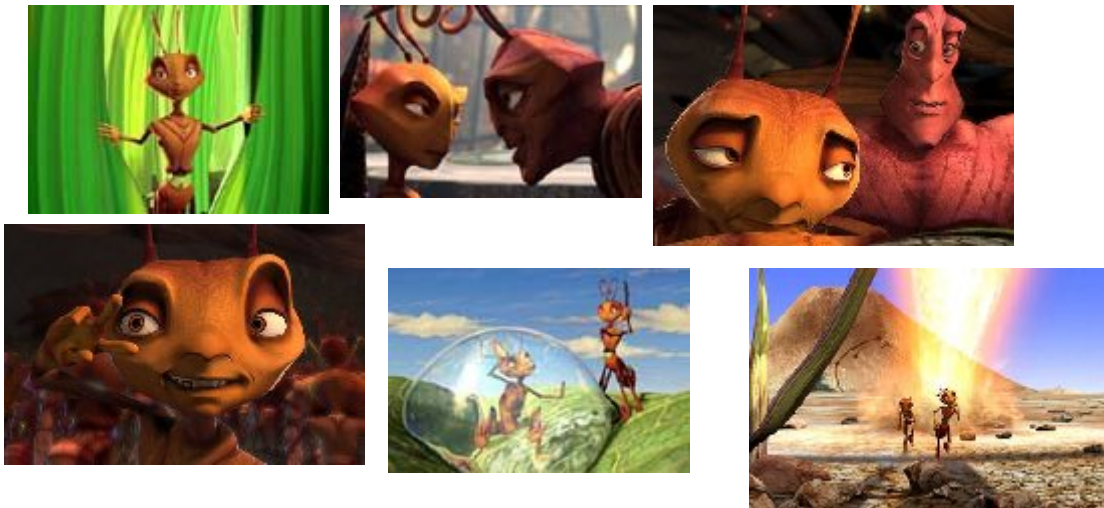
La música s'acobla bé a les imatges, destacant moments tan especials com la introducció, en la qual se'ns presenta el treball diari en el formiguer (es tracta d'una espècie de tema central que després escoltarem en altres moments del metratge) i la seqüència de la lupa.

La partitura de John Powell i Harry Gregson-Williams, compleix perfectament amb la seva comesa, dotant a les escenes de l'estat d'ànim ideal que requereix l'argument.

& Assenyala algun moment de la pel·lícula on la música sembli fonamental.

6. FOTOGAMES

Identifica els següents fotogrames, tot situant-los en el moment corresponent de la pel·lícula:

7. EL FINAL

- Canvia el final de la pel·lícula:

TEMES PER REFLEXIONAR

Convivència i valors cívics

TEMES	CONTINGUTS	OBJECTIUS	ACTIVITATS
1. Normes socials: relacions i estatus	. Valoració de les normes de convivència que han de regular les relacions socials.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Les normes a la pel·lícula. 2. Normes positives i negatives.
2. El diàleg	. Valoració i aplicació del diàleg i la mediació com a instruments per resoldre els problemes de convivència i els conflictes d'interessos en les relacions interpersonals.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Un bon diàleg. 2. Imatges. 3. Representació.
3. Valors cívics	. Identificació i desenvolupament de sentiments favorables als valors cívics de la societat democràtica (respecte, tolerància, participació, solidaritat, convivència, compromís, justícia, igualtat i llibertat).	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Treball sobre valors: honestat, democràcia, tolerància, igualtat, justícia, pluralisme, llibertat, perseverança, solidaritat. 2. Completar llista de valors. 3. Clarificació de valors. 4. Comentar un curt. 5. Imatge.
4. Responsabilitat i compromís	. Identificació dels drets i deures individuals i col·lectius. . Responsabilitat en l'exercici dels drets i deures com a	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i	1. El concepte de responsabilitat. 2. Quines responsabilitats tens? 3. Compromís. Questions.

	membres d'un grup i acceptació de compromisos.	ciutadanes en un món global.	4. Llistat de compromisos. 5. Relació entre els dos conceptes.
5. Valoració de les institucions	. Valoració de les institucions (locals, autonòmica, estatal, europea.)	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Identificar institucions. 2. Institucions a les que pertanyen. 3. Descriure una institució.
6. Participació	. Valoració de la participació com un dret i un deure.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Participació com a valor. 2. Petites accions. 3. Campanya.
7. Les utopies	. Pràctica de normes cíviques i assumpció de rols per mitjà del joc i la simulació.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Bon funcionament d'una societat. 2. Buscar informació.

TEMES PER REFLEXIONAR

1. Normes socials

Una de les característiques dels humans és la seva sociabilitat. És per això que no podem viure sols sinó que ho hem de fer acompanyats, envoltats d'altres persones, formant societats.

Fora del grup és difícil conservar i desenvolupar la vida. Les persones tenim necessitats de diferent índole que sols no podem satisfer. El savi Aristòtil deia: "L'home aïllat o és un animalot o és un déu".

Les normes socials contribueixen al bon funcionament de les relacions socials i al benestar general. Cada individu forma part de nombroses agrupacions socials: l'escola, el club esportiu, la junta de veïns, el sindicat,

l'empresa, el grup religiós, el partit polític, el centre d'alumnes, etc.

Tot i les diferències i les combinacions possibles, cal convergir cap a unes maneres de fer, acordades i acceptades per tothom. Quan els costums, la cultura, l'entorn geogràfic i els llaços afectius uneixen un grup humà es parla de comunitat d'individus.

Existeixen normes i regles que faciliten la convivència, de no ser així, la vida entre persones amb distintes característiques, interessos, idees, etc., és difícil de dur, especialment quan s'han de respectar els drets i deures que cadascun té per igual.

Són normes socials la moda, la tradició, els usos i costums, etc. El seu incompliment no implica una sanció institucionalitzada, encara que sí algun tipus de recriminació o retret social. En les últimes dècades existeix la tendència a reconceptualitzar aquests comportaments de desviats en diversos.

& Les normes a la pel·lícula

Fes un llistat de les normes socials que identifiquis a la pel·lícula. Per exemple: No es pot sortir de la colònia de formigues.

1.
2.
3.
4.
5.
...

& Normes positives i negatives

En petit grup decideu quines normes socials imposades a casa, a l'escola, al carrer, etc. són positives, efectives i morals i quines creieu que són negatives, no efectives i immorals.

NORMES SOCIALS	POSITIVES	NEGATIVES

2. Diàleg

La paraula «diàleg» està de moda, i s'usa per a designar els més diversos tipus de conversa, d'intercanvi o de comunicació, des del futbol, als empresaris, polítics, veïns o les arts.

Un **diàleg** és un intercanvi verbal entre dues persones motivat pel desig d'entendre's. Pot transcriure's usant signes de puntuació com el guionet o les cometes per marcar que es tracta d'un discurs directe.

Saber dialogar és un dels millors regals que pots brindar als altres i que et pots donar a tu mateix. Quan saps escoltar, millores la teva comunicació, i quan millores la teva comunicació, millores les teves relacions.

Criteris que han de presidir tots els diàlegs: atenció a les idees de l'interlocutor i disposició a modificar els propis punts de vista, ja que sovint els intercanvis comunicatius en lloc d'intercanviar idees i discutir assumptes, se centren en l'habilitat per persuadir i convèncer, no buscant en realitat arribar a la veritat, sinó manipular l'opinió.

Set regles per a dialogar

Aprendre a dialogar requereix, entre altres coses:

1. Valorar les opinions i creences dels altres amb una actitud oberta.
2. Estar sempre receptiu/va, amb humilitat i sense supèrbia.
3. Interessar-se pels qui pensen diferent, perquè t'ajudin a veure el que tu no pots o no vols veure.
4. Créixer, més i més, en tolerància per no caure en el fanatisme, la discriminació i la falta de respecte.
5. Parar esment a qui et parla, de manera que captis no solament les seves paraules, sinó tots els seus gestos i emocions.
6. Assimilar les idees alienes amb una comprensió que permeti posar-se en el lloc de l'altre per a entendre'l.
7. Dialogar en un clima de serenitat i senzillesa.

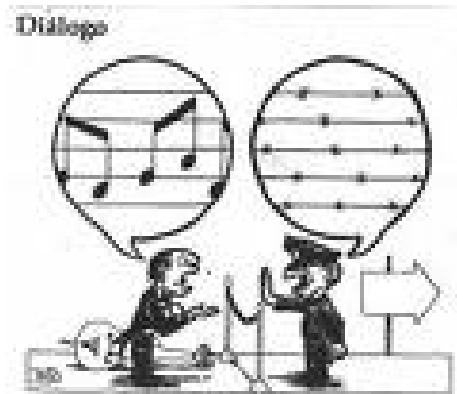
& Un bon diàleg

Assenyala quins són trets d'un bon diàleg i quins no, tot justificant el per què:

- Respectar al que parla.
- No escoltar l'altre.
- Parlar en to adequat.
- Voler tenir la raó.
- No parlar tots alhora.
- No deixar intervenir els altres.
- Donar raons.
- Saber escoltar abans de respondre.
- Pensar en el que diuen els altres.
- Admetre les opinions dels altres.
- Atacar la persona i no els arguments.

& Imatges

Comenta aquestes imatges en relació al diàleg:

<http://images.google.es/imgres?imgurl=http://blog.laopiniondemalaga.es/>

<http://images.google.es/imgres?imgurl=http://www.simege.org>

& Representació

Per grups, prepareu una representació, només gestual, del que seria un bon i un mal diàleg.

3. Valors cívics

Ja hem assenyalat abans que els valors morals i cívics han de basar-se en els drets humans. En la Declaració dels Drets Humans s'al·ludeix expressament al significat profundament cívic que té l'educació en la societat: "L'educació tindrà per objecte el ple desenvolupament de la personalitat humana i l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals; afavorirà la comprensió, la tolerància i l'amistat entre tots les nacions i tots els grups ètnics i religiosos; i promourà el desenvolupament de les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau". (Article 26.2)

Com es pot definir la ciutadania des d'un punt de vista ètic, jurídic i polític? Com assenyalen encertadament S. Giner i V. Camps al llibre *Manual de civisme*, la paraula ciutadania té una doble accepció que al·ludeix a dos significats diferents:

1. D'una banda, el conjunt d'homes i dones que constitueixen una comunitat política de persones iguals davant la llei, membres d'un Estat de Dret.
2. De l'altra, la condició que cadascun de nosaltres posseeix pel fet de ser membre d'aquesta comunitat: és un atribut que ens confereix el dret al vot, el de presentar-nos a les eleccions, el de rebre subsidis i pensions o atenció mèdica (si està previst per la llei), el que els nostres plançons acudeixin a l'escola pública, i així successivament.

És evident que la noció de ciutadà i ciutadania al·ludeix directament a la llibertat i els drets de les persones, aconseguits després de segles de submissió a sistemes de govern antidemocràtics, que no volien ciutadans sinó súbdits. Per això, en les societats democràtiques cal dotar a l'educació cívica dels instruments adequats per a portar a terme la seva tasca. I aquesta tasca d'educar en valors morals i cívics ha d'estar fonamentada en els Drets Humans i en la Constitució democràtica espanyola.

& Treball sobre valors

HONESTEDAT

Definició: L'honest és honrat, honorable, autèntic, íntegre, transparent, sincer, franc, valent.

Quan un ésser humà és honest es comporta de manera transparent amb els seus semblants; és a dir, no amaga res, i això li dona tranquil·litat. Qui és honest no pren res aliè, ni espiritual ni material: és una persona honrada. Quan s'està entre persones honestes, qualsevol projecte humà es pot realitzar i la confiança col·lectiva es transforma en una força de gran valor. Ser honest exigeix coratge per dir sempre la veritat i obrar en forma recta i clara. Per ser honestos s'ha de lluitar sempre pel que es vol, jugant net. L'honestedat és el pilar on reposa la rectitud. Ser honest és una virtut, una manera de comportar-se, un valor que assumeix la persona per assolir la realització de la seva vida, el seu ideal. L'honestedat com l'honradesa, requereixen d'una coherència total entre el que es diu i el que es fa. L'honestedat va de la mà amb la veritat, doncs ser honest i ser verídic no tenen possibilitat de divisió.

1. Trobem resposta als següents interrogants:
 - Quina diferència existeix entre ser honest i no ser-ho?
 - Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser honest?
2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser honest:
 - A l'escola.
 - A casa.
 - A la feina.
 - Quan vas de compres.
3. Quins serien els antivalors de la honestedat?
4. Per què és millor ser honest que no ser-ho?

DEMOCRÀCIA

Definició: En termes molt senzills, la democràcia és el govern de la majoria, és una forma de govern en la qual el poble a través dels seus representants és qui dirigeix l'Estat.

1. Trobem resposta als següents interrogants:

- Quina diferència existeix entre ser demòcrata o no ser-ho?
- Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser demòcrata?

2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser demòcrata:

- A l'escola.
- A casa.
- A la feina.
- A les activitats extraescolars.

3. Quins serien els antivalors de la democràcia?

4. Per què és millor ser demòcrata que no ser-ho?

TOLERÀNCIA

Definició: És la capacitat d'acceptar idees i opinions distintes de les pròpies. La persona tolerant és respectuosa, pacient, comprensiva, indulgent, amable, amistosa, compassiva, serena.

La tolerància és l'expressió més clara del respecte pels altres i, com a tal, és un valor fonamental per a la convivència pacífica entre les persones. Té a veure amb el reconeixement dels altres com a éssers humans, amb el seu dret a ser acceptats en la seva individualitat i la seva diferència. El que és tolerant sap que si algú és d'una raça distinta a la seva o prové d'un altre país, una altra cultura, una altra classe social, o pensa diferent d'ell, no per això és el seu rival o el seu enemic. Per a ser tolerant s'ha de veure en la diversitat de races i cultures un senyal de la riquesa i amplitud del món, en lloc de motius de desconfiança.

1. Trobem resposta als següents interrogants:

- Quina diferència existeix entre ser tolerant o no ser-ho?
- Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser tolerant?

2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser tolerant:

- A l'escola.
- A casa.
- Amb els amics.
- A les activitats extraescolars.

3. Quins serien els antivalors de la tolerància?

4. Per què és millor ser tolerant que no ser-ho?

LA IGUALTAT

Definició: Significa que davant la llei tots som iguals. Per sobre de les nostres diferències econòmiques, físiques, culturals, etc. davant la llei i les autoritats, tots hem de rebre un mateix tracte.

1. Trobem resposta als següents interrogants:

- Quina diferència existeix entre ser igualitari o no ser-ho?
- Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser igualitari?

2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser igualitari:

- A l'escola.
- A casa.
- Amb els amics.
- A les activitats extraescolars.

3. Quins serien els antivalors de la igualtat?

4. Per què és millor ser igualitari que no ser-ho?

LA JUSTÍCIA

Definició: La justícia és un valor que inclina a obrar i jutjar, tenint per guia la veritat i donant a cadascun el que li pertany.

1. Trobem resposta als següents interrogants:

- Quina diferència existeix entre ser just o no ser-ho?
- Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser just?

2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser just:

- A l'escola.
- A casa.
- Amb els amics.
- A les activitats extraescolars.

3. Quins serien els antivalors de la justícia?

4. Per què és millor ser just que no ser-ho?

PLURALISME

Definició: És una forma de vida pacífica i productiva en la qual s'han de respectar les diferents formes d'actuar i de pensar.

1. Trobem resposta als següents interrogants:

- Quina diferència existeix entre acceptar el pluralisme o no?
- Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis d'acceptar la pluralitat?

2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser plural:

- A l'escola.

- A casa.
- Amb els amics.
- A les activitats extraescolars.

3. Quins serien els antivalors de l'acceptació del pluralisme?

4. Per què és millor ser plural que no ser-ho?

LLIBERTAT

Definició: És la facultat natural que té l'ésser humà de comportar-se en un sentit o en un altre o d'abstenir-se de fer-ho, sempre que no vagi contra la llei.

1. Trobem resposta als següents interrogants:

- Quina diferència existeix entre ser lliure o no ser-ho?
- Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser lliure?

2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser lliure:

- A l'escola.
- A casa.
- Amb els amics.
- A les activitats extraescolars.

3. Quins serien els antivalors de la llibertat?

4. Per què és millor ser lliure que no ser-ho?

PERSEVERANÇA

Definició: El perseverant és pacient, disciplinat, decidit, valent, dedicat, responsable.

La perseverança és l'alè o la força interior que ens permet dur a bon terme les coses que emprenem. Els qui són perseverants tenen una alta motivació i un profund sentit del compromís, la qual cosa els impedeix abandonar les tasques que comencen i els animen a treballar fins al final. Els perseverants no s'acovardeixen enfront de les dificultats o l'adversitat, per contra, s'engrandeixen i redoblen els seus esforços amb gran determinació per aconseguir els objectius que s'han fixat. Per ser perseverant s'ha d'exercitar diàriament la força de voluntat lluitant contra la mandra i la negligència.

1. Trobem resposta als següents interrogants:

- Quina diferència existeix entre ser perseverant o no ser-ho?
- Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser perseverant?

2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser perseverant:

- A l'escola.
- A casa.

- Amb els amics.
 - A les activitats extraescolars.
3. Quins serien els antivalors de la perseverança?
 4. Per què és millor ser perseverant que no ser-ho?

SOLIDARITAT

Definició: La solidaritat és una de les manifestacions més clares de noblesa d'esperit i grandesa de cor que pot donar una persona. Els que són solidaris són rics, però no en diners i coses materials, sinó en la capacitat d'oferir a uns altres el més preuat de si mateixos. És solidari qui pot sacrificar la seva comoditat i els seus privilegis per tal d'aconseguir el millor per als altres. El solidari és humil, després, savi, humà, responsable.

1. Trobem resposta als següents interrogants:
 - Quina diferència existeix entre ser solidari o no ser-ho?
 - Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser solidari?
2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser solidari:
 - A l'escola.
 - A casa.
 - Amb els amics.
 - A les activitats extraescolars.
3. Quins serien els antivalors de la solidaritat?
4. Per què és millor ser solidari que no ser-ho?

& Afegir valors

Afegir valors que creus importants i que no hem llistat, com ara: generositat, respecte, compromís, etc., buscar-ne una definició i completar el mateix exercici que hem fet amb els altres:

1. Trobem resposta als següents interrogants:
 - Quina diferència existeix entre ser o no ser-ho?
 - Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser?
2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser:
 - A l'escola.
 - A casa.
 - Amb els amics.
 - A les activitats extraescolars.
3. Quins serien els antivalors de?
4. Per què és millor ser que no ser-ho?

& Clarificació dels valors

Amb tots els valors que hi ha a la llista i els que heu afegit estableix el teu ordre, de l'u al set, segons la importància que els donis.

& Comentar un curt

Educació en valors. L'educació sentimental (italià subtítulada)

<http://www.youtube.com/watch?v=CiHnVcX4wRk> Aprox. 6'

o en italià directament <http://www.youtube.com/watch?v=bBAT4BWI75c>

Pel·liculeta de Dino Risi amb Vittorio Gassman i Ugo Tognazzi

& Imatge

Posa títol a aquesta imatge, tot dient quin valor pot representar.

http://www.pazdelrio.com.co/nuestro_compromiso.jpg

4. Responsabilitat i compromís

Responsabilitat

Ser responsable és "respondre de". La responsabilitat és fer-se càrrec de les conseqüències de la nostra actuació. La persona responsable és conscient, assenyada, diligent, tranquil·la, reflexiva, madura, confiable.

La responsabilitat és la consciència sobre les conseqüències que, sobre nosaltres mateixos o sobre els altres, té tot el que fem o deixem de fer. En el camp de l'estudi o del treball, per exemple, el que és responsable porta a terme les seves tasques amb diligència, seriositat i prudència perquè sap que les coses han de fer-se bé des del principi fins al final i que solament així se'n treu veritable ensenyament i profit. Un treball ben fet i lliurat a temps és sinònim de responsabilitat. La responsabilitat garanteix el compliment dels compromisos adquirits i genera confiança i tranquil·litat entre les persones. Per ser responsable s'ha de reflexionar seriosament abans de prendre qualsevol decisió que pugui afectar la pròpia vida o la dels altres. S'han de reconèixer els errors comesos i mostrar-se disposat a

reparar-los.

Compromís

Una persona compromesa és aquella que compleix amb les seves obligacions fent un poc més de l'esperat fins al grau de sorprendre'ns, perquè viu, pensa i somnia amb treure endavant a la seva família, el seu treball, el seu estudi i tot allò en el que ha obstinat la seva paraula.

Segons l'estat, condició, situació personal i laboral de la persona, tots tenim compromisos de diversa índole. El fet d'acceptar formalment un compromís, fa suposar que es coneixen tots els aspectes, abastos i obligacions que comporta.

La falta de compromís es deu a negligències una miqueta voluntàries, però principalment a la mandra, la comoditat i l'egoisme.

Com a ciutadans tenim també un compromís i és evitar la indiferència. No podem queixar-nos de la situació actual del país sense fer alguna cosa per a canviar-la -sigui participant en les eleccions o donant suport a campanyes que beneficiïn a tots,- i criticar els qui manen quan ho creiem just i necessari.

Des de la ciutadania existeix l'obligació de vetllar no només per les nostres coses, també pel bé comú, que a la fi acabarà redundant en nosaltres.

La persona compromesa és generosa, busca la manera de relacionar-se amablement, tot anant més enllà del que suposa el deure.

& El concepte de responsabilitat

A partir de la mateixa paraula posada en vertical, procurar escriure conceptes que creguis que hi tenen a veure, en horitzontal. Per exemple:

R
E
S
P
Honestat
N
S
A
B
I
Llibertat
I
T
A
T

Un cop acabada la llista de cadascú, posar-la en comú i anar construint col·lectivament la idea de responsabilitat.

& Quines responsabilitats tens?

Tothom té responsabilitats, els pares, els mestres, els bombers, etc. A la teva edat també en tens, pots fer un llistat de les que creus que tens.

Una vegada feta la llista i essent sincer/a, digue's quines et resulten més fàcils i quines més difícils.

& Compromís. Qüestions:

- Quina diferència existeix entre comprometre's o no?
- Si no et compromets, quins efectes pot tenir en el teu futur?
- Com és una persona compromesa?
- Com és una persona que no es compromet mai?

& Llistat de compromisos

Realitza una llista d'aspectes sobre els que et pots comprometre (des de coses quotidianes com fer el lliit o d'altres com vetllar per la pau).

& Relació entre responsabilitat i compromís

En petit grup intenteu distingir què tenen en comú i què de diferent els dos conceptes.

5. Valoració de les institucions

Habitualment s'entén per institució qualsevol organisme o grup social que, amb uns determinats mitjans, persegueix la realització d'uns fins o propòsits. Una institució és una entitat o organisme que fa una tasca de tipus polític, social, educatiu i cultural, com els instituts d'ensenyament, els museus o els ajuntaments.

Les institucions són els engranatges mitjançant els quals els éssers humans d'una determinada societat o col·lectiu ens relacionem, tot buscant el major benefici per al grup. Exemples d'institucions socials reconegudes són la família, l'església, els governs, l'educació, el poder judicial, etc.

Les institucions es regeixen per normes, lleis, regles, que permeten la divisió de les tasques, la distribució dels temps i espais.

Podem parlar de dos tipus d'institucions, les civils i les polítiques:

- Les institucions civils són organitzacions de persones, que treballen amb un objectiu comú per les persones que necessiten ajut de la comunitat.
- Les institucions polítiques són organismes públics de caràcter permanent, dipositaris de l'autoritat estatal i responsables d'exercir la funció estatal d'organitzar les eleccions.

Les institucions solen ser estables i duren en el temps més enllà de les voluntats fundadores que les van establir. Per exemple: els governants i governats d'un Estat canvien incessantment, però l'Estat com institució, no ho fa. El model de família va canviant amb el temps però roman l'aspecte

afectiu i de protecció.

Hi ha institucions bàsiques i n'hi ha de secundàries. Les primeres són les que duen a terme funcions essencials per a la supervivència de l'individu i el grup: les familiars i econòmiques ho són. Les subsidiàries o secundàries es refereixen a funcions no essencials o són auxiliars de les primeres. Les institucions estan interrelacionades perquè formen part de la societat i en societat tots els elements estan interconnectats i són interdepenents.

& Identificar institucions

Quines d'aquestes agrupacions són institucions i quines no

	Ho són	No ho són	No ho sé
1. La família			
2. Els ajuntaments			
3. Un grup d'amics			
4. Els seguidors d'un equip de basquet			
5. El parlament de Catalunya			
6. El govern francès			
7. Els qui tenen flors al balcó			
8. Els consells comarcals			
9. Els sindicats			

& A quantes institucions pertany ?

Individualment, fes una llista de les institucions a les que pertany. Després en petit grup discuteix les diversitats. Finalment, intenteu d'arribar a un acord entre tota la classe.

& Descriure una institució

En petit grup, trieu una institució i expliqueu en poques ratlles (entre 5 i 10) quina finalitat té i quines són les normes bàsiques.

6. Participació

La participació és la intervenció dels ciutadans en les activitats voluntàries de la comunitat, respectant els valors democràtics.

Participació ciutadana és la capacitat d'influència o decisió en el procés de decisions del govern de la seva ciutat, autonomia o país. O dit d'una altra manera, perquè una ciutat o un país moderns proporcionin els millors serveis i oportunitats a la població, ha de contar amb governs oberts i receptius, disposats a escoltar el que els ciutadans i ciutadanes els volen transmetre per contribuir a millorar la política i la gestió dels assumptes públics. Això és participació ciutadana: la imprescindible participació de tots els homes i dones que vulguin implicar-se en els problemes que els afecten, aportant punts de vista, inquietuds i solucions.

La participació ciutadana és necessària per construir la democràcia. Per això, resulta fonamental per afavorir el control dels/les governants, transmetre millor les preferències dels ciutadans i ciutadanes, suavitzar els conflictes, afavorir els acords i fer menys costosa la presa de decisions polítiques.

A més, la participació fomenta un tipus de ciutadania que té un major interès per informar-se sobre els assumptes polítics, per cooperar amb les altres persones i que és més respectuosa amb les que són diferents, la qual cosa reforça els vincles socials entre els éssers humans i afavoreix la comprensió intercultural.

Com puc participar?

Pots participar de manera individual o col·lectiva, a través d'associacions o entitats ciutadanes.

I pots fer-ho mitjançant múltiples vies: audiències públiques, consultes ciutadanes, fòrums temàtics, iniciatives i propostes...

Existeixen múltiples fórmules de participació ciutadana a nivell municipal capaces d'acostar-nos a aquest objectiu: la confecció de Reglaments de participació ciutadana; la creació de Consells ciutadans; el Defensor del veí; el dret d'accés a la informació; la Iniciativa popular; el Referèndum; la Consulta ciutadana d'opinió; els Comitès d'usuaris de serveis; l'aplicació d'un percentatge determinat dels pressupostos a les finalitats determinades per la ciutadania mitjançant consulta; el Pressupost participatiu; i moltes altres.

Concretem ara en cinc punts, les finalitats de la participació ciutadana

- 1) Desenvolupar la participació de l'individu i el seu col·lectiu. Quan els ciutadans prenen part del fet públic i polític, desenvolupen amb major profunditat les seves pròpies potencialitats. L'experiència -a Veneçuela i més enllà d'aquelles fronteres- indica que el desenvolupament col·lectiu parteix del desenvolupament individual.
- 2) Afermar la societat democràtica, pluralista, tolerant, participativa, crítica, lliure, social i protagonista és fi primordial de la participació dels ciutadans i de les ciutadanes, que troben així el seu propi camí i assolixen els seus objectius.
- 3) Enfortir la democràcia, exercir-la amb plenitud, té en la participació ciutadana l'instrument clau. Els principis de sobirania popular, de respecte i desenvolupament dels drets humans, troben en la participació una via segura per a la seva consolidació.
- 4) Fomentar el control efectiu sobre els assumptes públics resulta particularment important per l'assoliment dels objectius de l'Estat, sent per això indispensable la participació de tots. No hi ha cap control més efectiu, que aquell que exerceix directament el ciutadà, aquell en el qual la comunitat actua de manera decidida. Qui pot defensar millor els interessos del poble, que el poble mateix?

5) Consolidar la solidaritat social, - l'home és conscient que no pot marxar sol, que la solidaritat l'obliga a fer el camí del desenvolupament amb els seus conciudadans-, permet més fàcilment la felicitat general. Un home solidari és un home més feliç i genera felicitat en els altres.

No participar és no voler ser ciutadà complet.

& Participació com a valor

1. Trobem resposta als següents interrogants:

- Quina diferència existeix entre ser participatiu o no ser-ho?
- Quins efectes podria tenir en el futur si tu no triessis de ser participatiu?

2. Realitza una llista de situacions en les quals es reflecteixi com es pot ser participatiu:

- A l'escola.
- A casa.
- Amb els amics.
- A les activitats extraescolars.

3. Quins serien els antivalors de la participació?

4. Per què és millor ser participatiu que no ser-ho?

& Petites accions

Pensar i discutir, en petit grup, accions concretes que procurin una participació activa dins el marc de la ciutadania, per exemple: recollir papers que siguin fora de les papereres, etc.

& Campanya

En grups de quatre o cinc, preparar una campanya per sensibilitzar el centre sobre la necessitat de participació.

7. Les utopies

Certament no vivim en el millor dels mons possibles, perquè hi ha grans contradiccions en el conjunt del planeta i en el si de les societats occidentals, però tampoc no vivim, com alguns mil·lenaristes i apocalíptics insinuen, en el pitjor dels mons possibles, perquè hi ha indicis d'una certa renovació i d'una voluntat de perfeccionament.

Travessem una època difícil on les grans certeses sobre el bé i el mal s'estan difuminant. Entrem en un escenari complex on tots els problemes tenen moltes cares i és molt difícil resoldre'ls moralment d'una única manera. La simplicitat és el pitjor enemic a l'era de la complexitat i de la societat del coneixement.

Utopia significa literalment "el que no és enlloc". El terme va ser inventat per Thomas More, al segle XVI, per descriure una societat perfecta en tots els sentits. Així doncs, utòpic designaria allò que és ideal -particularment

l'ideal de societat humana-, que se suposa màximament desitjable, però que és difícilment assolible. "Utòpic" equivaldria a "modèlic i perfecte".

Les utopies poden referir-se tant al passat com al futur. Les utopies que fan referència al passat descriuen una edat d'or de la humanitat, durant la qual els humans conviuen en pau, no existia el treball ni la propietat privada, estaven lliures de mals i vivien en perfecta harmonia amb la naturalesa. Aquest tipus d'utopia ha tingut la seva expressió en mites populars i en relats literaris. Tanmateix, al llarg de la història s'han presentat també molts altres exemples de societats utòpiques: la *República* de Plató, una societat perfecta governada pels més savis; *La ciutat de Déu* de sant Agustí, on el pensador cristià proposa una societat basada en l'amor a Déu; la ja esmentada *Utopia* de Thomas More, etc. Totes elles presenten models de societat/Estat ideal (sense propietat privada, sense desigualtats socials, sense injustícies...).

Els autors d'utopies són conscients de la dificultat que implica portar a terme els seus plans, però tots ells se senten insatsfets amb la societat de la seva època i els mou un profund desig de renovar-la.

La utopia representa la no conformitat amb allò existent i l'interès per millorar-lo, sovint a través d'un canvi radical. La diferència entre "allò que és" i "allò que hauria de ser" marca el terreny de la utopia. Des d'aquest punt de vista, la utopia realitza un funció dinamitzadora en tota societat. La utopia es constitueix en un important factor de canvi social. Sovint els utòpics són acusat pel poder establert de ser uns visionaris, i per això es diu d'ells que són cecs davant la realitat humana.

En resum, el pensament utòpic es presenta com una teoria capaç de modificar la realitat social existent, amb força per influir sobre els esdeveniments socials. En aquest sentit, la utopia va lligada a l'aspiració irrenunciable dels humans a una vida feliç. I en això radica precisament el seu valor. Com a model ideal, tal organització social i política no existeix enlloc, però pot i ha d'aconseguir-se. D'aquesta manera, el terme utopia expressa tot model que serveix com a horitzó encara no aconseguit, però al que es tendeix, i actua com a guia de les accions pertinents per aconseguir-ho.

No obstant això, en determinats casos, el terme *utopia* també ha adquirit connotacions pejoratives, com a sinònim de falsos somnis o de mera bona voluntat sense capacitat real de transformar la realitat.

De vegades, també s'han considerat com a utopies algunes descripcions catastrofistes de societats futures en què es desenvoluparien algunes tendències latents en l'actualitat. D'aquesta manera, l'obra d'Orwell titulada *1984* o *Un món feliç* d'A. Huxley descriuen una futura societat totalitària. En aquest sentit, no obstant això, el terme adopta un significat diferent, ja que, en realitat, es tracta d'una antiutopia. Més recentment, s'ha assenyalat la possibilitat d'anar més enllà de la utopia, en el doble sentit de realitzar-la i de superar el seu caràcter de mer somni, alhora, de superar les tendències de la societat actual, tot engendrant noves formes de vida. En aquesta tendència es va inscriure el moviment que es va gestar al voltant de les

anomenades corrents contraculturals dels anys 1960 i 1970, fortament inspirat per filòsofs com H. Marcuse.

Les relacions entre els insectes que conviuen a Insectopia és bona, només es barallen per fer algunes tasques com ajuntar llenya per al foc. Tots s'ajuden per poder conviure i tots són lliures, no com a la colònia. Per als insectes és un lloc fantàstic, on hi ha diversió: ja sigui jugant en llacs de greix i fang, donant voltes dalt d'un cuc a l'interior d'una poma podrida, o fent un passeig per l'aigua. Els valors que imperen en aquest lloc són la llibertat, la solidaritat, l'autonomia. No hi ha discriminació i la població no es divideix per classes socials, com a la colònia.

& Bon funcionament d'una societat

En petits grups feu un llistat de quines serien les cinc condicions fonamentals per què una societat funcionés bé:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

- Com són les relacions entre els insectes que conviuen a "Insectopia"?
- Quins valors creieu que imperen en aquest lloc?

& Buscar informació sobre el terme utopia

* * *

Evidentment a la pel·lícula hi ha molts altres temes, que es poden explorar en els manuals de Filosofia 3/18 *Admirant el món* i *Buscant el sentit*, que es poden baixar gratuïtament de la xarxa des de www.grupiref.org

PER ACABAR

Acció

Una tasca d'informació i d'interiorització de certes actituds és necessària per comprendre i poder prendre decisions personals i orientar la pròpia vida, però no n'hi ha prou. Cal passar a l'acció. Si ens hem convençut d'alguna cosa al llarg del visionat de la pel·lícula i del treball posterior, cal que en quedi constància i que es mostri, perquè els altres se n'aprofitin. Aquesta tasca es portarà a terme com a cloenda i com a avaluació parcial.

Serà una tasca que farem entre tot el grup-classe per donar-nos també una nova oportunitat d'interrelacionar-nos, perquè creiem que una educació per la ciutadania ha de posar èmfasi en les activitats que portin a sentir la necessitat de relacionar-se i treballar plegats.

En el cas de la pel·lícula que ens ocupa, proposem de fer una campanya de conscienciació sobre algun dels aspectes tractats. Es tracta de pensar què podem fer per tal de despertar l'interès i la reflexió sobre algun dels temes que com a grup ens ha interessat. Pot ser des d'un **concurs de fotografia**, escriure un **article a la revista** del centre o una **carta als lectors** d'un diari o **fer un eslògan**, crear **un còmic**.

Caldrà posar-se d'acord, preveure el calendari i que el producte final sigui digne i satisfactori, tant pels que l'heu fet com pels que ho contemplin o llegeixin.

Avaluació

- La millor activitat ha estat...
- El més interessant ha estat...
- El que més he valorat és
- El més divertit o suggerent...
- M'hauria agradat més si...
- Què he après?
- De què em servirà el que he après?

Per anar més enllà

Bibliografia:

V.Camps y S.Giner. *Manual de civisme*. Columna, Barcelona. 2004.

Webgrafia:

www.youtube.com/watch?v=G-NnO5haseo

HERMAN

Pertinença i ciutadania

Fitxa tècnica

Direcció: Erik Gustavson

Guió: Lars Saabye Christensen

Producció: Petter J. Borgli

Música: Randall Meyers

Fotografia: Kjell Vassdal

Intèrprets:

Anders Danielsen Lie Herman

Elisabeth Sand Mare

Bjørn Floberg Pare

Linn Aronsen Ruby

Kai Remlow Jacobsen Jr.

Sossen Krohg Sra. Jacobsen

Jarl Kulle Panten

Harald Heide-Steen Jr. Tjukken

Frank Robert Avi

Per Jansen Tenne

Nacionalitat: Noruega

Any: 1990

Durada: 105 min.

Resum

Herman és un nen de 10 anys que viu a Oslo i que té una vida relativament normal: família, escola, barri, etc., fins que s'adona que li està caient el cabell. Al principi tots s'esveren, els pares també. Per protegir Herman els pares fan veure que no és res i no en parlen, però ell ho viu malament i interpreta l'actitud dels pares com a deslleial. A l'escola, on ja ha tingut algun problema d'assetjament, també és mirat de forma estranya pels companys i fins i tot per alguns professors, que el comencen a tractar d'una manera especial. Els seus aliats són l'avi, un veí alcohòlic i la companya de classe, Ruby. Passa per moments difícils, perquè la seva imatge canvia per ell mateix i per als altres, però poc a poc les coses van redreçant-se i Herman acaba acceptant-se tal com és.

Es tracta d'una història que passa a Oslo al llarg de la tardor de l'any 1961 fins a la primavera de l'any 1962.

Pel professorat

Aquesta pel·lícula noruega està basada en la novel·la, del mateix nom, de Lars Saabye Christensen, considerat un dels millors escriptors del seu país.

Es tracta d'una tragèdia quotidiana, situada en els anys 50: la d'un nen, Herman, que està sofrint els primers símptomes d'una calvície prematura, coneguda com a alopecie. El canvi que li representa i el fet que li amaguin la realitat dificulta les relacions amb els seus pares –un obrer de la construcció i una dependent– i amb els seus companys de classe amb qui ja té una relació difícil.

S'aconsoles de la seva crisi amb les visites al seu avi malalt, amb qui parla i es confia i amb les converses, de vegades un xic surrealistes, amb Panten, un veí alcohòlic.

La pel·lícula té el gust de les coses senzilles, la filmació fa creïbles els fets narrats. Hi ha matisos que descriuen molt bé la mentalitat dels nens: la, de vegades, inconscient crueltat de Herman, les burles que sofreix per part dels seus companys de classe, també les seves reaccions de noblesa, les seves rabietes, la pacient amistat d'una companya de classe.... La pel·lícula, de to més aviat dramàtic i introspectiu, desplega en alguns moments un cert sentit de l'humor.

La factura tècnica de la pel·lícula és impecable: cuidada ambientació, bona fotografia, música adequada, bona actuació.

El director de la pel·lícula, Erik Gustavson, va néixer el 1955 i després d'estudiar cinema va ser ajudant de càmera i fotògraf, cap de producció i ajudant de direcció. L'any 1986 va debutar com a director. *Herman* fou el seu segon llargmetratge i fou el film que li va proporcionar reconeixement nacional i internacional

A Noruega la pel·lícula va guanyar dos premis: l'Amanda, (els òscars noruecs) a la millor pel·lícula i al millor guió i també va obtenir el premi especial del festival de París, un premi per als joves artistes, el 1991, i fou finalista a l'Oscar a la millor pel·lícula estrangera, el 1992.

El 1999 el mateix director va adaptar la novel·la de Jostein Gaarder, *El món de Sofia*, i segueix fent cinema de qualitat, però darrerament ja no treballa amb pel·lícules d'infants. Actualment, és un dels directors amb més renom a Noruega i té una àmplia difusió internacional.

Proposta de visionat

Pensem que cal veure tota la pel·lícula sencera i, per tant, ens cal 1 hora i 45 minuts. Una de les maneres és seccionar-la en tres parts: la primera de 45 minuts, i les altres dues de 30 cadascuna, perquè ens donaran peu per treballar el full d'observació i fer una comprensió conjunta de la pel·lícula.

Full d'observació

Caldrà que els alumnes llegeixin la fitxa abans de veure la pel·lícula per saber què se'ls demana i que tinguin aquest full de paper al davant durant el visionat per anar anotant el que convingui.

EL QUE TU SAPS

- a. Creus que un determinat aspecte físic pot condicionar una persona?
- b. T'imagines com pot ser la vida si tens una malaltia crònica que no sigui molt greu?
- c. Com creus que es deu sentir una persona que se sent diferent dels altres?
- d. Què sents quan veus una persona que té alguna peculiaritat especial: que és coix o té un defecte, una mancança, etc.?

SOBRE EL FILM

2. Descripció de la família de Herman.
3. Descripció de l'escola de Herman.
4. Algun comentari important sobre el film: una escena, una frase, una imatge, una mirada, etc.
4. Què és el que més t'ha cridat l'atenció?
5. Què creus que no has comprès?
6. Temàtiques que planteja la pel·lícula, a parer teu?
7. Formula amb una frase el que més t'hagi interessat o sorprès de la pel·lícula.

PER COMENÇAR

1. EL TÍTOL I LA CARÀTULA

EL TÍTOL

- . Què suggereix el títol?
- . Creus que el protagonista serà un nen, una nena, un gos, etc.?
- . Coneixes algú que es digui així o algun nom semblant?

LA CARÀTULA

Estudi de distintes caràtules relacionades amb el film:

➤ De cadascuna:

- . Què ens diu la fotografia?
- . De què ens informen les lletres?
- . Hi ha descripció del contingut del film?
- . Què tenen en comú les diferents caràtules?
- . Què tenen de diferent?

➤ De la que nosaltres usem:

- . Què remarca?
- . Quines expectatives et crea?
- . Per què creus que porta barret?

➤ Al final del film:

- . Abans de veure la pel·lícula, que et suggerien les caràtules?
- . Després de veure-la, creus que és un títol adequat?
- . Creus que s'han acomplert les expectatives que t'oferien les caràtules?
- . Què t'hi sobra o què t'hi falta?
- . De les caràtules que et mostrem aquí, quina creus que és la més adient?

➤ Personalitza la caràtula

- . Dibuixa la teva caràtula a partir de distints elements que pots trobar a Internet: lletres, fotogrames de publicitat, etc.

2. L'ACCIÓ

Espai i temps

- A quina època passa la pel·lícula?
- On passa l'acció? Descriure els llocs –interiors o exteriors- on passa l'acció.
- Quan temps passa des de la primera escena fins al final de la pel·lícula? Com ho sabem en el film?
- Com es mostra el pas del temps, cinematogràficament parlant?
- Fes una valoració dels escenaris on es desenvolupa l'acció.
- Creus que la pel·lícula té un ritme adequat? Per què?

3. ELS PERSONATGES

- **Buscar els adjectius que millor defineixin els personatges**

	Descripció física	Descripció psicològica
Herman		
Mare		
Pare		
Avi		
Ruby		
Jacosen (botiguer)		
Panten (borratxi)		
...		

AJUDA

Trets físics

Algunes observacions que es poden fer:

- Edat aproximada
- Aspecte físic general: alt, prim, ros, fort,
- Com gesticula, com es mou: elegant, nerviós, inquiet, etc.

Trets psicològics

Buscar entre aquests adjectius algun que vagi bé per usar en la descripció dels personatges:

Bondadós	Perseverant	Generós	Humil
Calmat	Solidari	Indiferent	Obedient
Tolerant	Ordenat	Impacient	Colèric
Pacient	Voluntariós	Sincer	Respectuós
Delicat	Amical	Bondadós	Apassionat

Qüestions

Per a treballar, primer individualment i després en grup:

- Afegir-hi algun personatge més o treure'n algun.
- Afegir-t'hi tu fent un paper. (Pots triar un dels papers que ja hi ha o afegir un nou personatge que inventaries).
- Amb quin dels personatges viuries i amb quin no i per què.
- Quins valors representen els distints personatges del film (es pot posar una llista de valors positius: solidaritat, tendresa, estimació, tolerància, comprensió, generositat, amistat, etc.)

Com reaccionen emocionalment els personatges?

Pots detectar algun moment del film on sigui molt explícit algun dels següents sentiments per part d'algun dels personatges principals?

	Sentiment	Personatge	Moment del film
Ira			
Tristesa			
Temor			
Plaer			
Amor			
Sorpresa			
Disgust			
Vergonya			

AJUDA

Ira : fúria, ultratge, ressentiment, còlera, exasperació, indignació, aflicció, acritud, fastiguejament, irritabilitat, hostilitat, violència, odi, etc.

Tristesa: pesar, malenconia, pessimisme, llàstima, autocompassió, solitud, abatiment, desesperació, aflicció, esllanguiment, etc.

Temor: ansietat, aprensió, nerviosisme, preocupació, consternació, inquietud, cautela, incertesa, paor, por, terror, fòbia, pànic, etc.

Plaer: felicitat, alegria, content, diversió, orgull, estremiment, embadaliment, gratificació, satisfacció, eufòria, èxtasis, etc.

Amor: acceptació, simpatia, confiança, amabilitat, afinitat, devoció, adoració, afecte, estima, tendresa, consideració, predilecció, etc.

Sorpresa: commoció, desconcert, admiració, estranyesa, atordiment, estupefacció, esbalaïment, meravellament, prodigiosament, etc.

Disgust: menyspreu, avorriment, aversió, disgust, repulsió, desplaer, desgrat, pena, aflicció, sofriment, turment, empipament, molèstia, decepció, malestar, etc.

Vergonya: culpabilitat, molèstia, disgust, remordiment, humiliació, arrepeniment, mortificació, contricció, deshonra, etc.

4. LA NARRACIÓ

- Podries assenyalar l'ús d'un primer pla, d'un pla curt i d'un pla americà?
- Pots assenyalar algun pla general i algun pla de detall?
- Pots recordar un pla en picat i algun en contrapicat?
- Quina tècnica de transició d'escenes sol usar el director al llarg de la pel·lícula?
- Podries fer un judici d'algun aspecte del film que t'hagi cridat l'atenció com ara: la música, l'ambientació, els escenaris, etc.
- Des de quin punt de vista està explicada la pel·lícula? Marca amb una creu el que creguis correcte:
 - a. Per ordre cronològic
 - b. Des del començament del problema
 - c. Amb salts enrere (retrospecció o flash back)
 - d. Amb salts endavant o flash Forward
 - e. Amb el·lipsis (grans salts en el temps)
- Recordes alguna seqüència o fotograma especialment impactant?

- Quins són els moments especials del film per a tu?

1.
2.
3.

- Resumeix l'argument del film en 5 ratlles:

1.
2.
3.
4.
5.

- Tria un personatge del film i inventa un diàleg entre ell i tu. Què li preguntaries, què li aconsellaries, què li suggeriries, etc.?

(El teu nom) -
(el nom del personatge)-
-
-

5. FOTOGRAMES

Identifica els següents fotogrames, tot situant-los en el moment corresponent de la pel·lícula:

6. EL FINAL

- Canvia el final de la pel·lícula:

TEMES PER REFLEXIONAR

Pertinença i ciutadania

TEMES	CONTINGUTS	OBJECTIUS	ACTIVITATS
1. Les relacions: família, escola, barri	<ul style="list-style-type: none"> . Presa de consciència dels diferents grups socials als quals l'alumnat pertany. . Identificació de les aportacions que com a ciutadans es poden fer a cada un dels nostres grups de pertinença. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Models de família. 2. Descripcions d'escola. 3. Quadres de Steen.
2. L'assetjament	<ul style="list-style-type: none"> . Reconeixement de costums, i estils de vida propis i d'altres companys i companyes. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comentari escenes d'assetjament. 2. Actituds sobre el bullying. 3. Què fer? 4. Idear un signe. 5. Informacions.
3. Diversitat	<ul style="list-style-type: none"> . Reconeixement de la diversitat social, que es manifesta a l'entorn i manifestació d'actituds de sensibilitat, respecte i empatia envers costums, valors morals, sentiments i formes de vida diferents als propis. 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fotografies 2. Tu, ets divers/a.
4. Discriminació i marginació	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació i rebuig de les causes que provoquen situacions de 	<ul style="list-style-type: none"> . Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Posar nom a vinyetes. 2. Imatges simbòliques.

	marginació, discriminació i injustícia social en l'entorn local i en el món.	. Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	
5. Cooperació i solidaritat	. Manifestació d'actituds de cooperació i solidaritat davant els problemes i les necessitats dels altres.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Comparació. 2. Frases. 3. Conceptes afins.
6. L'alopècia	. Expressió de les emocions pròpies i autoregulació de la conducta, desenvolupant l'autoestima. . Desenvolupament de les capacitats emocionals i cognitives de presa de decisions. . Desenvolupament de l'autonomia personal.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. Sentiments. 2. Somriu. 3. Riure i fer riure.
7. Capacitat d'adaptació	. Valoració de la capacitat per adaptar-se a una realitat en constant evolució, per mitjà d'actituds flexibles i obertes. . Valoració de la disponibilitat per trobar solucions als problemes i intentar millorar la realitat.	. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma. . Aprendre a conviure. . Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.	1. De la pel·lícula. 2. Cites sobre adaptació. 3. Adaptació i conformisme.

TEMES PER REFLEXIONAR

1. Les relacions: família, escola, barri

La vida quotidiana passa per la família, l'escola i el barri o poble. Així podem distingir relacions familiars, (a casa, amb la família nuclear i/o l'extensa) i relacions d'amistat tant a l'escola com al barri. Pot resultar molt interessant fixar-se en la pel·lícula i preguntar-se com em sentiria jo en aquesta circumstància i com es deu sentir el protagonista. Preveure com reaccionaria el meu entorn, etc. És un bon exercici d'imaginació que pot ajudar a relativitzar la posició de cada nen o nena.

La família

Sociològicament, una **família** és un conjunt de persones unides per llaços de parentiu. En el cas de Herman es tracta d'una família tradicional: pare, mare i fill, sense germans.

Si bé el tipus de família varia en funció de la cultura i l'època, en aquest cas ens topem amb una família clàssica. En els països occidentals es considera nucli familiar les persones que viuen de manera estable en una mateixa casa i acostuma a haver-hi una relació d'estimació i dependència entre els membres d'una família. En alguns casos l'aspecte de consanguinitat és important però en altres no.

Tipus de família:

- **Nuclear monoparental:** integrada per un dels pares i un o més fills.
- **Nuclear biparental:** parella unida o casada legalment amb o sense fills.
- **Extensa o composta:** correspon a qualsevol dels tipus definits anteriorment, més la presència d'un o més parents (extensa) o no parents (composta) del cap de llar.
- **Família reconstituïda:** Quan el pare o la mare formen una nova parella. D'aquestes prové la figura dels padrastres o madrastres.
- **Família adoptiva:** És aquella que rep un nen o nena pel procés d'adopció.
- **Família homosexual:** Parella del mateix sexe, amb o sense fills.
- **Parella de fet:** Quan dues persones conviuen i comparteixen un habitatge i les seves despeses, però no hi ha papers.

L'escola

Escola és el nom que rep qualsevol centre docent, centre d'ensenyament, centre educatiu o institució educativa; és a dir, el concepte fa referència a tota institució que imparteixi educació o ensenyament, encara que sol designar més específicament als de l'ensenyament primari. En general, el significat actual més freqüent és el d'un «establiment públic» on es donen

ensenyaments.

& Models de família

Herman viu en una família estàndard, però coneixem altres models d'agrupació afectiva que també es puguin anomenar família?

& Descripcions d'escola

Tria la descripció que et sembli més propera i comenta-la:

1. Establiment públic on es dóna als nens la instrucció primària.
2. Establiment públic on es dóna qualsevol gènere d'instrucció.
3. Ensenyament que es dóna o que s'adquireix.
4. Conjunt de professors i alumnes d'un mateix ensenyament.
5. Mètode, estil o gust peculiar de cada mestre per ensenyar.
6. Doctrina, principis i sistema d'un autor.
7. Conjunt de deixebles, seguidors o imitadors d'una persona o de la seva doctrina, art, etc.
8. Conjunt de caràcters comuns que en literatura i en art distingeixen de les altres les obres d'una època, regió, etc. Escola clàssica, romàntica escola holandesa, veneciana.
9. Cosa que en alguna manera alligona o dóna exemple i experiència.
10. Lloc on estaven els estudis generals.

& Quadres

Comenta aquests dos quadres del pintor holandès Jan Steen:

(imatge: blocs.xtec.cat)

(imatge: bestpriceart.com/vault/steen14.jpg)

2. L'assetjament

L'assetjament, conegut també amb el nom de *bullying*, es produeix quan algú usa el seu poder o superioritat per perjudicar una o més persones. Parlem de "perjudicar" en el sentit d' anul·lar l'autoestima i la personalitat de l'individu assetjat, és a dir, és una pràctica depredadora.

A vegades, l'assetjament escolar consisteix en que un grup d'estudiants s'aprofiten i aïllen un alumne en particular i es guanyen la lleialtat dels curiosos que volen evitar convertir-se en la pròxima víctima.

No es pot confondre un cas d'assetjament amb un conflicte, ja que en el primer cas estem parlant de diferència de poders entre l'assetjat i l'assetjador mentre que en el conflicte hi ha igualtat de poders.

L'assetjament es pot presentar de moltes formes, simplificant un xic parlem de:

Assetjament directe:

És el que es mostra de forma visible i directa, manifestant-se amb agressions físiques violentes: cops, empentes, etc. També amb provocacions, baralles, pallisses, petites accions insignificants, però que exerceixen pressió sobre l'individu quan es fan de forma reiterada: petits furtus, persecucions, pressió, fer malbé objectes que pertanyen a la víctima o

robar-li pertinences. I també en provocacions verbals tals com insults, malnoms, parlar malament d'algú, comentaris desagradables, etc.

Assetjament indirecte:

Parlem d'assetjament indirecte quan es produeix l'exclusió i aïllament o també missatges i notes ofensives, amenaces, etc. Aquest aïllament s'aconsegueix mitjançant tècniques variades que inclouen: difondre rumors, rebutjar el contacte social amb la víctima, amenaçar els amics, fer crítiques de la persona al·ludint als seus trets físics, grup social, forma de vestir, religió, raça, discapacitat, etcètera.

En diem indirecte perquè no hi ha maltracte físic sinó que pot tractar-se de procediments subtils que afecten psicològicament el subjecte.

Molt sovint, però, s'exerceixen els dos tipus: quan hi ha adults només hi ha gestos i advertències i quan la víctima està aïllada se sol arribar a les mans. Tots dos tipus d'assetjament són molt perillosos, però tot i que el físic pot fer més impacte, el verbal o psicològic pot ser pitjor a llarg termini, perquè queda amagat i sembla que depèn més de la sensibilitat de la víctima, en qualsevol cas tots dos, però requereixen tractament psicològic.

Qui hi participa?

L'agressor i l'agredit, que solen tenir perfils força ben descrits ja per la psicologia, però també són protagonistes els companys que fan d'espectadors muts.

Per què no diuen res els companys quan veuen algun acte d'assetjament? Doncs, generalment temen defensar a la víctima per la possibilitat de passar a ocupar el seu lloc. Molts es diverteixen davant la humiliació d'un company, també poden sentir que l'agressor fa allò que ells mateixos no s'animen a fer.

& Comentar les escenes de la pel·lícula on es mostra l'assetjament o bé ajudar-se d'aquestes filmacions del You tube:

a) Bullyng

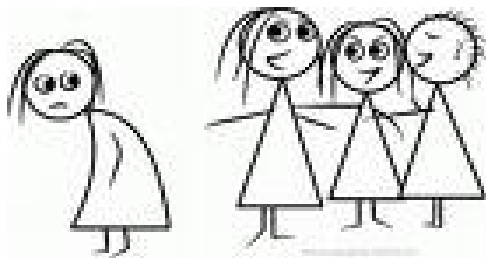
<http://www.youtube.com/watch?v=xKpiUMVS1I8>, 2:23'

b) No al Bullyng:

http://www.youtube.com/watch?v=h_yjqOzD6Bw 2:49'

& Actituds sobre el bullyng

Comenta aquestes imatges:

<http://images.google.es/imgres?imgurl=http://www.iesjoaquinaraujo.org/>

http://images.google.com/images?hl=es&q=bullying&lr=lang_ca&um=1&ie=UTF-8&sa=N&tab=wi

<http://images.google.es/imgres?imgurl=http://www.integralocal.es/>

& Què hem de fer quan sabem d'algú que intimida un company o companya?

Quines creus que són les actituds del protagonistes i quines haurien de ser:

- L'assetjat
- L'assetjador
- Els companys o companyes

& Idear un signe

Preparar un cartell o un signe que expliciti el rebuig a l'assetjament. Per exemple:

<http://images.google.com/imgres?imgurl=http://3.bp.blogspot.com/>

& Informacions

<http://blocs.xtec.cat/raquelinuria/category/bullying/>

<http://campus.uab.es/~1161353/assetjamentescolar-teoria.htm>

<http://www.xtec.es/~jcollell/8Links1.htm>

<http://el-refugio.net/>

3. Diversitat

El concepte de diversitat és un concepte psicosocial que afecta les relacions interpersonals. Unes relacions que contemplin la diversitat dels individus

trencarien, doncs, amb la concepció dicotòmica homogeneïtat/diferència.

Diversitat té aquests significats:

- Diversitat biològica o biodiversitat, es refereix a la varietat d'éssers vius què hi ha a la Terra.
- Diversitat sexual, tracta de les varietats que hi ha respecte a la sexualitat humana des de diversos punts de vista: el biològic, el de la personalitat, el de l'orientació sexual o el de la formació de les unions familiars.
- Diversitat cultural, es refereix a la riquesa cultural dels grups humans. La diversitat cultural explica la coexistència de societats humanes o cultures dintre d'un espai concret. La diversitat de cultures i tradicions es pot distingir i reconèixer en els diferents camps socials, les diferències dels quals es manifesten en la llengua, la música, les creences religioses, l'art i l'estructura social, entre d'altres.
- Diversitat funcional, és la manera com la sociologia es refereix a les discapacitats. És un terme nou que pretén substituir altres maneres pejoratives d'anomenar-les com: discapacitat, minusvalidesa, subnormalitat, etc. Es proposa un canvi cap a una terminologia no negativa, no rehabilitadora, sobre la diversitat funcional i s'aspira a arribar a estatus que vagin més enllà de la mera inclusió.

& Fotografies

Comenta aquesta imatge des del punt de vista de la diversitat.

<http://images.google.es/imgres?imgurl=http://profefblog.es/>

& Tu, ets divers/sa

Omple la taula següent, tot anotant en quins aspectes ets igual que els altres nois i noies de la teva edat i en quins aspectes ets diferent.

	IGUAL	DIFERENT
1		
2		
3		
4		
5		

Poseu en comú les vostres llistes i valoreu tot el que teniu d'igual i el que teniu de diferent.

4. Discriminació i marginació

Què és la discriminació?

Discriminar és més que distingir o diferenciar. La discriminació és una forma de violència passiva; convertint-se, de vegades, aquest atac en una agressió física. Els que discriminen designen un tracte diferencial o inferior quant als drets i les consideracions socials de les persones, organitzacions i estats. Fan aquesta diferència ja sigui pel color de la pell, ètnia, sexe, edat, cultura, religió o ideologia.

Els individus que discriminen tenen una visió distorsionada de l'essència de l'ésser humà i s'atribueixen a si mateixos característiques o virtuts que els situen un graó més amunt que certs grups. Des d'aquesta "altura" poden jutjar la resta d'individus per qualitats que no tenen res a veure amb la seva essència. Moltes vegades aquest rebuig es manifesta amb mirades odioses o amb la falta d'acceptació en llocs públics, treballs o escoles, accions que afecten la persona rebutjada.

El prejudici a cert tipus de comunitats fa que els individus que hi pertanyen, siguin prejudicats abans de ser coneguts. La intolerància, el rebuig i la ignorància en la majoria dels casos són determinants en el naixement de conductes discriminatòries.

Les creences populars poden convertir-se en detonadors d'odis. Així, es diu que els jueus són avars, els gitanos lladres, els coreans bruts, els bolivians són immigrants il·legals. Els individus que són afectats per aquestes classificacions no són valorats per virtuts, sinó per característiques secundàries que no determinen les seves qualitats com a éssers humans. Aquests exemples són cruels i injustos, malgrat ser clàssics dintre de la nostra societat, la qual els valora així, perquè els considera diferents. Per això, es considera que una persona és "diferent":

- per raons de nacionalitat, religió, raça, elecció sexual, edat, etc.
- en raó de la seva condició social o econòmica: els exclosos, els pobres.
- en funció del sexe: les dones.

Diferent de què?

Aquesta és la gran pregunta. Discriminem de què? Quan diem que és diferent o que no és normal quin és el terme de comparació que usem? Si el model en el que ens hem d'emmirallar és el clàssic (l'home blanc, instruït, benestant, heterosexual, cristià i sense discapacitat visible), aleshores més d'un 90% de la població mundial ha de ser discriminada, ja que caldrà excloure'n les dones, els pobres, els analfabets i els estrangers entre d'altres.

L'existència d'un "paradigma" o model al que han d'assimilar-se tots els "altres", implica que aquells que no tenen aquests atributs són els diferents, els inferiors, perquè l'existència d'un model hegemònic implica la imposició de les jerarquies, basades en la dominació i la desigualtat inherent a l'hegemonia.

Marginació

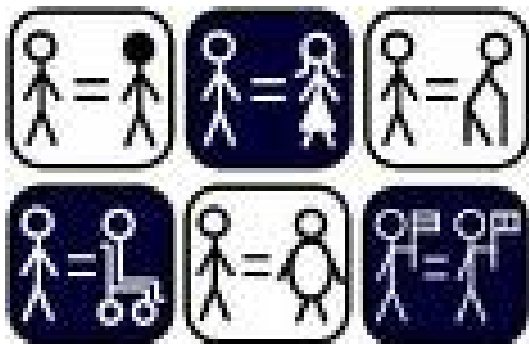
En ciències socials, es parla de marginació o exclusió quan ens trobem davant d'una situació social de desavantatge econòmic, professional, polític o d'estatus social, produïda per la dificultat que una persona o grup té per integrar-se a alguns dels sistemes de funcionament social (integració social).

La marginació consisteix en la separació efectiva d'una persona, una comunitat, o un sector de la societat, respecte al tracte social; el procés pot mostrar diferents graus i mecanismes, des de la indiferència fins a la repressió i reclusió geogràfica, i amb freqüència porta aparellada la desconnexió territorial. El seu caràcter definitori, no és l'aspecte geogràfic, sinó l'aïllament social.

La marginació pot definir-se, doncs, com una segregació social, fins i tot en termes espacials o geogràfics, encara que el terme segregació s'aplica més comunament per a plantejaments polítics de discriminació o intolerància de tipus racial (apartheid), sexual (sexisme), religiós (intolerància religiosa) o ideològic (repressió política).

& Posar nom

Posa nom a cadascuna de les 6 vinyetes:

<http://images.google.es/imgres?imgurl=http://2.bp.blogspot.com/>

& Imatges simbòliques

Posa títol i comenta aquestes dues imatges des del punt de vista de la discriminació i marginació:

<http://images.google.es/imgres?imgurl=http://sicsemanal.files.wordpress.com>

<http://images.google.es/imgres?imgurl=http://www.wolffandassociates.com>

5. Solidaritat i cooperació

Què és la solidaritat?

La solidaritat expressa un ideal d'unitat, cohesió o col·laboració. Es troba molt lligada a l'amor i com aquest admet dos plànols de consideració:

- Solidaritat-sentiment. Tendència humana a associar-se a la recerca de béns comuns. És la inclinació a sentir-se vinculats a uns altres, bé per motius de semblança, bé a causa d'interessos comuns. Quan aquestes persones afins sofreixen un mal, inclou la tristesa. Es tracta de sentiments bons, però, de vegades, inestables o de tipus superficial.
- Solidaritat-virtut. És la determinació ferma i perseverant de comprometre's pel bé comú. Estem davant un hàbit o virtut, davant una decisió estable de col·laborar amb els altres, amb tots els homes i dones, doncs, realment hi ha vinculació amb tots, encara que un només se sent unit a alguns. Aquesta solidaritat-virtut és més ferma i important que la sentimental, per això, en seguirem parlant.

La solidaritat no és caritat

"La caritat és humiliant perquè s'exerceix verticalment i des de dalt; la solidaritat és horitzontal i implica respecte mutu".

Eduardo Galeano

Cooperació

La cooperació consisteix a treballar unint esforços i aprofitant els diferents talents de cada integrant del grup, i es diferencia de la competència en el fet que en aquesta es treballa de forma independent i isolada per tal d'assolir un objectiu abans que ho faci un altre individu.

Si bé la cooperació suposa l'antítesi de la competència, la necessitat o el desig de competir pot acabar portant els diferents individus a cooperar entre

ells per tal de formar una força competitiva de majors dimensions i possibilitats d'èxit.

Hi ha quatre condicions que acostumen a ser necessàries per tal que es desenvolupi el comportament cooperatiu entre dues persones:

- L'existència de desitjos o necessitats compartides.
- La possibilitat de futurs encontres amb el mateix individu.
- El record d'encontres passats amb aquell individu.
- Un valor associat a futurs resultats.

& Entre solidaritat i cooperació distingeix el que tenen en comú i el que tenen de diferent

	En comú	DIFE	RENT
		Solidaritat	Cooperació
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

& Frases per comentar

Triar alguna d'aquestes frases i comentar-ne el sentit:

- La feina de molts és suportable quan molts comparteixen la fatiga. *Homer*
- No hi ha cap bé que ens faci feliços si no ho compartim. *Sèneca*
- Doncs hem nascut per col·laborar, igual que els peus, les mans, les parpelles, les fileres de dents, superiors i inferiors. Obrar, doncs, com adversaris els uns dels altres és contrari a la naturalesa. *Marc Aureli*
- La unió ens fa tan forts, com febles la desunió. *Esop*
- Un a un, tots som mortals. Junts, som eterns. *Apul·leo*
- La gota obre la pedra, no per la seva força sinó per la seva constància. *Ovidi*
- La solidaritat és la tendresa dels pobles. *Gioconda Belli*
- Hem après a volar com els ocells, a nedar com els peixos, però no hem après l'art de viure junts, com a germans. *Martin Luther King*

& Conceptes afins

Amb quins conceptes es relacionen les paraules Solidaritat i Cooperació?

- Amor
- Bé
- Caritat
- Força
- Ajut

6. L'alopecia

El cabell és una característica important en la imatge d'una persona, per això cal cuidar-lo i mantenir-lo sa i net amb els productes adequats. La pèrdua del cabell, ja sigui de forma natural o no, s'anomena alopecia, i té com a resultat la calvície.

Pot ser que la causa siguin trastorns psicològics: ansietat, estres, depressió, etc. no se sap gaire encara, però el que si és segur és que la pèrdua extensa de pèl pot produir trastorns psíquics importants.

L' alopecia areata es caracteritza per la pèrdua de pèl en forma de cercle. Afecta a una de cada 50 persones al llarg de la seva vida i apareix a qualsevol edat. La alopecia areata pot ser una malaltia difícil de tolerar a l'adolescència o a la preadolescència.

En aquesta fase del seu desenvolupament, els nens estan molt més preocupats per la visió que els altres tenen sobre ells, per les diferències d'ells amb els altres i saben que els altres poden burlar-se'n.

Fins i tot, si un nen ha tingut alopecia areata des de la infància, cap als deu o dotze anys s' enfronta amb nous problemes d'adaptació. Els companys ara estan començant a ser una part important de la seva vida i el desig de ser ben acceptat es fa cada vegada més fort. Fins i tot, els nens molts segurs i amb un bon concepte d'ells mateixos poden trobar-se bastant insegurs, degut a aquesta malaltia.

Malgrat tot, si un nen es troba segur sobre si mateix i almenys té alguna habilitat en la qual destaca, les probabilitats que pugui superar els problemes i les dificultats que aquesta malaltia els suposa són altres.

Estar malalt o tenir algun problema no ens ha de fer antipàtics. Hi ha persones sanes molt malhumorades i persones malaltes amb un gran cor. Cal reflexionar sobre com superar els inconvenients d'una malaltia com aquesta, que no provoca dolor ni és problemàtica i poder combinar-ho amb una bona dosi de bon humor.

& Sentiments

De la següent llista de sentiments, digues quins manifesta Herman a la pel·lícula. Justifica en quin moment del film es mostren.

1. Incomprensió,
2. Frustració,
3. Sentiment de pèrdua,
4. Pèrdua d'identificació amb el propi físic,
5. Sentiment de pèrdua d'atractiu,
6. Incomoditat per la despesa econòmica,
7. Obsessió,
8. Sentiment de raresa, tristesa.

& Somriu

Sabies que per somriure utilitzem la meitat dels músculs de la cara que fem servir per arrugar el front? Pensa en les següents preguntes:

- es pot somriure voluntàriament?
- es pot estar malament i somriure?
- es pot somriure sense voler?
- poden somriure els animals?
- quina diferència hi ha entre somriure i riure?

& Riure i fer riure

Està demostrat científicament que riure tonifica, redueix la pressió sanguínia i és saludable. Expliqueu, espontàniament, uns quans acudits. Un cop fet això, clasifiqueu-los en funció de si us han fet riure o no. Què ha de tenir un acudit per ser un bon acudit?

7. Capacitat d'adaptació

Adaptació social

L'adaptació és, en sociologia i psicologia, el procés pel qual un grup o un individu modifiquen els seus patrons de comportament per ajustar-se a les normes imperants en el mitjà social en el qual es mouen. Per adaptar-se a un grup, una persona abandona hàbits o pràctiques que formaven part del seu comportament, però que estan negativament avaluades en l'àmbit al que desitja integrar-se i, eventualment, n'adquireix d'altres d'acord amb les expectatives que es tenen del seu nou rol. L'adaptació, en aquest sentit, és una forma de socialització secundària, ja que opera prenent com a base les habilitats socials amb les quals el subjecte ja compta.

Els canvis que es donen a les nostres vides són casos típics de situacions que impliquen adaptació. Així, un canvi d'escola, de domicili, corporal, de país, temporalment o per sempre, etc. exigeixen l'adopció ràpida de cànons de comportament aliens a l'entorn original de l'individu.

La capacitat de millorar la capacitat d'adaptació és fonamental en un món que cada vegada canvia més depressa i ens obliga a resituar-nos constantment.

Des de la Sociologia, interpretem l'adaptació com l'ajustament personal o sociocultural que afavoreix l'acomodació als models o normes d'una societat determinada. L'adaptació de l'individu al mitjà social és un dels objectius de la socialització.

Des de la Psicologia, l'adaptació s'entén com la capacitat de proporcionar una resposta adequada i coherent a les exigències del mitjà.

Mentre la noció sociològica se centra en la compatibilitat dels hàbits amb les característiques socialment aprovades, la psicològica enfoca el problema des de la capacitat intel·lectual i emocional de plantar cara a les demandes de l'entorn.

L'adaptació social afecta a la personalitat de l'individu, ja que es produeix en

tres nivells: biològic, afectiu i mental. A nivell biològic, l'individu desenvolupa necessitats fisiològiques, gestos o preferències característiques segons l'entorn sociocultural en el qual viu. A nivell afectiu, cada cultura o societat afavoreix o rebutja l'expressió de certs sentiments. A nivell mental, l'individu incorpora coneixements, imatges, prejudicis o estereotips característics d'una cultura determinada.

L'individu, com que és part integrant de la societat, ha de compartir amb els altres valors, normes, models i símbols establerts. No obstant això, no tots els individus presenten la mateixa adhesió a aquestes normes i valors. L'adaptació al mitjà social implica diferents graus de conformitat, tot depenent de la submissió o llibertat de decisió de l'individu i de la rigidesa o tolerància de la societat. Per això, adaptació social no implica necessàriament conformitat, sinó que pot comportar la innovació o modificació dels elements que integren una determinada cultura.

& De la pel·lícula

Quin moment de la pel·lícula simbolitza, per a tu, el moment que Herman accepta la seva condició?

& Cites sobre adaptació

Tria una d'aquestes frases i comenta-la:

1. No pot impedir-se el vent. Però poden construir-se molins. Proverbi holandès
2. Acceptar la nostra vulnerabilitat en lloc d'intentar amagar-la és la millor manera d'adaptar-se a la realitat. *David Viscott* (1938-1996). Psiquiatra i escriptor nord-americà.
3. Als elefants els costa molt adaptar-se, els escarabats sobreviuen a tot. *Peter Drucker* (1909-2005). Escriptor i consultor austríac.

& Adaptació i conformisme

Sembla que adaptar-se sigui bo, ja que ens apropa a la realitat, però podries exemplificar alguns casos en què adaptar-se signifiqui simplement conformar-se. És el mateix?

* * *

Evidentment a la pel·lícula hi ha molts altres temes, que es poden explorar en els manuals de Filosofia 3/18 *Admirant el món* i *Buscant el sentit*, que es poden baixar gratuïtament de la xarxa des de www.grupiref.org

PER ACABAR

Acció

Una tasca d'informació i d'interiorització de certes actituds és necessària per comprendre i poder prendre decisions personals i orientar la pròpia vida, però no n'hi ha prou. Cal passar a l'acció. Si ens hem convençut d'alguna cosa al llarg del visionat de la pel·lícula i del treball posterior, cal que en quedi constància i que es mostri perquè els altres se n'aprofitin. Aquesta tasca es portarà a terme com a cloenda i com a avaluació parcial.

Serà una tasca que farem entre tot el grup-classe per donar-nos també una nova oportunitat d'interrelacionar-nos, perquè creiem que una educació per la ciutadania ha de posar èmfasi en les activitats que portin a sentir la necessitat de relacionar-se i treballar plegats.

En el cas de la pel·lícula que ens ocupa proposem preguntar al grup què es pot fer i intentar portar la iniciativa endavant. Si no hi ha gaire idees o hi ha dificultats d'acord, suggerim que quatre o cinc grups preparin un **logo** reivindicatiu sobre alguna de les qüestions que hagi tractat la pel·lícula, com ara el que presentavem com "Stop al bullying" o encara més imaginatius.

Caldrà posar-se d'acord, preveure el calendari i que el producte final sigui digne i satisfactori, tant pels que l'heu fet com pels que ho contemplin o llegeixin.

Avaluació

- La millor activitat ha estat ...
- El més interessant ha estat ...
- El que més he valorat és ...
- El més divertit o suggerent ...
- M'hauria agradat més si ...
- Què he après?
- De què em servirà el que he après?

Per anar més enllà

Sobre la pel·lícula:

http://www.mundofree.com/cine_nordico/Herman.html

Premis que ha tingut la pel·lícula:

<http://www.imdb.com/title/tt0099764/awards>

